תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות רי״ד

תוספות רי"ד על עבודה זרה מהדורא קמא

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רי"ד על עבודה זרה מהדורא קמא

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-ריד-על-עבודה-זרה-מהדורא-קמא/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב: 5
דף ג: 5
דף ה: 6
דף ו: 7
דף ו: 7
דף ז: 8
דף ז: 8
דף ח: 8
דף ח: 9
דף ט: 9
דף י: 9
דף יא: 9
דף יא: 10
דף יב: 11
דף יג: 11
דף יד: 11
דף יד: 12
דף טו: 12
דף טז: 13
דף כג: 14
דף כג: 14
דף כד: 15
דף כו: 16
דף כז: 16
דף כח: 16
דף כט: 16
דף ל: 17
דף לא: 17
דף לג: 18
דף לד: 18
דף לה: 20
דף לה: 24
דף לו: 25
דף לח: 25
דף נ: 26
דף נ: 26
דף נא: 27
דף נא: 28
דף נב: 29
דף נג: 29
דף נג: 29
דף נד: 30
דף נה: 30
דף נז: 31
דף נז: 32
דף נט: 32
דף ס: 33
דף סא: 33
דף סב: 35
דף סב: 35
דף סג: 36
דף סג: 36
דף סה: 37
דף סה: 37
דף סו: 38
דף סו: 41
דף סז: 43
דף סט: 44
דף ע: 45
דף ע: 45
דף עא: 45
דף עב: 45

דף עב: 45
דף עג. 46
דף עג: 46
דף עד. 48

דף ב:

לפני אדיהן של ע"א שלשה ימים כו'. נכנסת מלכות פרס אחרי' מ"ט דאיהי חשיבא בתרא דכתב וארו חיוא אחרא תנינא דמיא לדוב. קשיא לי מאי מוכתא דאיהי חשיבא בתרה אלימא מדכתב תנינא ונחשוב מלכות בבל דאיהי חשיבא טפי דהוא קדמייתא ומאי דאמרי' נמי לקמן משום דהנך משכא מלכותא עד דאתי משיחא בשלמא רומא משכא אל פרס מנלן דמשכא עד משיחא והוא כלתה לה בימי יונים וי"ל דהא דכלתה בימי יונים שלא שלט' יותר על ירושלים אבל על ישראל שבגלות בבל שלטה מהם עד ביאת המשיח עיין במהדורא תנינא:

דף ג.

היה ר"מ אומר מנין שאפילו גוי ועוסק בתורה הרי הוא כישראל שנא' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כו' נראה לי דפליג ר"מ עם ר"ש דאמר קברי גוים אין מטמאין באהל שנא' ואתננה צאני צאן מרעיתי אדם אתם קרוין אדם ולא הגוים עע"ז קרוין אדם וס"ל לר"מ דגוים מטמאין באהל והכי מסתברא מדקתני ר"ש אומר מכלל דרבנן פליגי עלי':

לומר לך שאין מקבלין שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה ראיתי מקשים דמשמע מהכא דמי שאינו מצוה ועושה אית ליה שכר קצת והא אמרי' גבי חתן שהוא פטור מק"ש שאם רצה לקרות ולהחמיר על עצמואינו קורא ואמאי יקרא ויקבל שכר כמי שאינו מצווה ועושה ותו דאמרי' בפ' המוצא תפילין מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בידה חכמים ואמאי רצו למחות בידה תקבל שכר כמי שאינו מצווה ועושה ותו דאמרי' בפ' המוצא תפילין מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין ולא מיחו בידה חכמים ואמאי רצו למחות בידה תקבל שכר כמי שאינו מצווה ועושה ונ"ל לתרץ דלעולם גוי שאינו מצווה ועושה אית ליה שכר קצת וחתן מש"ה אינו קורא משום דמיחזי כיוהרא שהוא עסוק במצוה ורוצה לכוון את לבו בק"ש ומיכל בת שאול מש"ה רצו למחות בידה משום לאו דלא תוסיף עליו והויא פלוגתא ואם רצו לסמוך ממחין בידן משום לאו דלא תוסיף ואיכא מאן דאמר נשים סומכות רשות וליכא משום לא תוסיף וה"ה דפליגיבכל מ"ע שהזז"ג שהנשים פטורות אבל גבי גוים ליכא למימר הכי דהא לא נצטוו בלא תוסיף עליו כי היכי דנצטוו הנשים:

יבא נבוכדנצר ויעיד בחנניא מישאל ועזרי' שלא השתחוו לצל' ראיתי מקשים אדרבה יבוא נבוכדנצר ויעיד בכל ישראל שהשתחוו לצלם דהא כולם השתחוו חוץ מחנניא מישאל ועזרי' ותירצו דההיא לאו עדות היא דאדרטי של מלכות היתה ולית בה איסורא

בהא דהשתחוו לו כדמוכח בסנהדרין ומ"מ משבח חנניא מישאל ועזרי' בהא דלא סגידו לי' דאפי' לאנדרטי של מלכות לא השתחוו ואינו נ"ל תירוץ זה דקראי מוכחי דלשם ע"ז כ"א באותה הפעם אז עבדוה באונס כמה פעמים עבדות ברצון ומיהו אע"ג דישראל עבדו ע"ז ועברו על התורה הרבה פעמים כיון שהיו בהם צדיקים שקיימו את התורה עדות היא לישראל שקיימ' את התורה לאפוקי גוים שאין בהם צדיקים כלל שקיימוה דאלו הוו בהו צדוקי' לא היה מתירן להן כמו שלא התיר לישראל כשעברו על המצות:

ומי בעינן כולי האי כו' קשיא לי דלפי האי קושיא משמע דטעמא דמתני' הוא משום דילמא מקריב לי' לע"ז והא טעמא דמתני' הוא ומליפרע מהם אמאי אסור אי לאו דאזיל ומודה לע"ז ויש לומר דטעמא דמתלי' משם דילמא מקריב לי' לע"ז הוא וגזרו לשאת אטו לתת ולשאות אטו להשאיל וללות אטו להלוות וליפרע מהן אטו לפורען מיהא קשיא לי דהא בפי' מוכח במתני' דטעמא משום דמודה הוא מדכתני אמרו לו אע"פ שהוא מיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן ויש לומר אע"פ שטעם משנתנו הוא דילמא אזיל ומודה לע"ז ומכל מקום כ"ז שאינו עסוק לצורך אידו לא גזרו חכמים בדבר דהא כל השנה נמי מודה גוי לע"ז ולא אסרו לתת ולשאת עמו משום דדילמא מודה ודילמא לא מודה אבל באלו ג' ימים מפני שעסוק בהן לצורך אידו קים לן דמודה להו לע"ז דאי לא עסיק בהן לצורך אידו מ"ש הני ג' יומי מכל ימות השנה:

ירושלמי רב חמא בר עיקבא שמע כל אלין מן הבא והביאו לבקר זבחיכם לשלשה ימים מעשרותיכם אמר ליה ר' יוסי אין שני אפילו בגליות דתני נחום המדי אומר יום אחד בגליות אסור מאי כדין תמן בדקו ומצאו שהן עודין צרכיהן ליום א' ואסרו להן יום א' ברם הבא בדקו ומצאו שהן עודין צרכיהן לשלשת ימים ואסרו להם ג' ימים:

דף ה:

בארבעה פרקים בשנה כו' פי' המורה עיו"ט האחרון של חג מפני שהוא יום השלמת קרבנות החג דתנן י שלא חג וכו' וי"ד בניסן משום פסחים ערב עצרת משום שלמי חגיגה ועולת ראיי' ואינו נראה לי מדתרצי' התם דלאכילה סניא בחד יומא והכא דלהקרבה בעינן תלתא אמא והא התם נמי להקרבה היא וטפי בעינן בהקרבה דידן דפסלי דוקין שבעין מדבעינן בהקרבה דידהו כדאמרי' לקמן ונ"ל שכל טעם בארבעה פרקים אינו אלא משום שמחה שדרך כל ישראל לקנות בשר ולשמוח ביו"ט ומש"ה בערב ר"ה וערב עצרת ועיו"ט הראשון של פסח כולם קונים לשחוט ועיו"ט הראשון של חג היינו דלא תניי' בהדייהו משום דכוון דאיכא שמיני עצרת קמייהו כל עיקר שמחתן התם משהו לה

כדאמרי' משל למלך שזימן את בניו וביום שמיני עושה משתה גדול כשרוצים להפרד ממנו והילכך כל עיקר השמחה ביו"ט ראשון קא עבדי לה ומיהו יש עדיין להקשות כיון שכל ישראל מקריבין פסחי' ושלמי חגיגה ועולות ראיי' אמאי לא אחמור רבנן וקצבו זמן ידוע להודיע אמה מכרתי לשחוט בתה מכרתי לשחוט וא אנן עסקי' בהקרבה טפי מדידהו ויש לומר אע"פ דאנן עסקי' גופי מנייהו לא אחמור להודיע דיש לומר לאכילה זבין ואפי' אם תימצי לומר להקרבה זבן דילמא נדרים ונדבו' איכא עלי' או דמי מעשר שני והשתא קבעי למישחטי' מש"ה אין צריך להודיע עיין בקונטרסי בחולין בפ' אותו ואת בנו:

דף ו.

ודילמא נח גופי' טרפה הוה ואע"ג דחי בתר הכי טובא ס"ל דטרפה חיה ולפום האי קושיא ס"ל למקשה דמכל החי לשחיין ראשי איברים שלה הוא דאתא ולא מצינן למודרשי למעוטי טרפה דהא טרפה חי' ס"ל אלא הכי מקשה מכל החי למעוטי מחוסר אבר ואכתי למעוטי טרפה מנלן אליבא דמ"ד טרפ' יולדת דלא מצית למעוטי מלהחיות זרע ואליבא דמ"ד טרפה חי' לא מצית למעוטי מאתך דדילמא נח גופי' טרפה הוה:

איבעיא להו משום הרויחא אסור או דילמא משום ולפני עור כו' קשיא לי והא טעמא דמתני' מוכח דמשום הרויחא הוא ומשום דמודה לע"ז ולא משם ולפני עור מדתני אע"פ שהוא מיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן:

איבעיא להו משום הרויחא אסור או דילמא משום ולפני עור כו' קשיא לי והא טעמא דמתני' מוכח דמשום הרויחא הוא ומשום דמודה לע"ז ולא משום ולפני עור מדתני אע"פ שהוא מיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן:

דף ו:

איבעיא להו נשא ונתן מה ר' יוחנן אומר אסור וריש לקיש אמר מותר ירושלמי תני עבר ונשא ונתן עמו מותר ר' יעקב בר אחר ור' יוסיבשם ר' יוחנן ואפילו ביום אידוותניא כן בד"א בגוי שאינו מכירו אבל בגוי שהוא מכירו מותר שאינו אלא כמחניף לו תני נכנס לעיר ומצאן שמחים שמח עמהם שאינו אלא כמחניף להם חד דוקינר שלח לר' יודן נשיאה חד דיסקי' מלא דינרים נסב חד מנהון ושלח לי' שארא שלח שאל לר' שמעון בן לקיש אמר יוליך הנאת לים המלח. הרי כמכירו והרי לשעבר ורשב"ל יוליך הנאה לים המלח כו' עד רבי יהודא נשיאה אדם גדול וביקש ר' שמעון בן לקיש לגדור את הדבר:

תניא כוותי' דריש לקיש כו' אמר ר' יצחק מפאס זצוק"ל והילכתא כריש לקיש דתניא כוותי' וראיתי אחרים שכתבו אע"ג דתניא כוותי' לית הילכתא כוותי' דא"כ הו"ל לרבא לאחשובה בהדי' הלכות שהלכה כמותן ביבמות בפ' החולץ דאמר רבא הילכתא כוותי' דריש לקיש בהני תלת כו' ונ"ל דכרבי' יצחק מסתבר והאי דלא מני לה רבא בהדי הנך משום דבהא תניא כוותי' דריש לקיש ואלו הוה שמיעא ליה לר' יוחנן ההוא מתניתא הוה הדר בי' ולא הוה פליג עלה כדמשכחינן בכמה דוכתא דאמרי אמוראי מילתא מסתברא ומשכחי ברייתא דלא כוותייהו והדרו בהו ואמרי אי תניא תניא ובכל כללי דאמרי' פלוני ופלוני הלכה כפלוני היכא דמשכחינן מתניתא כאידך עבדי' כוותי' ולא סמכי' אההיא כללא אמר אמתינתא ואי תניא ודאי כמר וכמר אהדרינן לכללא:

אמר אביי גזרה להפרע אטו לפורען קשיא לי והא מתני' מוכח כרבא דכולה משום דמודה הוא תני שמח הוא לאחר זמן עיין במהדורא בתרא:

דף ז.

וכולן שחזרו בהן כו' בפ' ב' דתוספתות דמאי מיתניא ואעמי הארץ שקיבלו עליהן כל דברי חבירות וחזרו לסורן קאי דשוב אין מקבלין אותם להאמינם בתורה חברים:

דף ז:

פיסקא ר' ישמעאל אמר שלשה ימים לפניהן ושלש' ימים לאחריהן אסור ירושלמי חבריא אמרין טעמא דר' ישמעאל משום ברי' דמועדא כו' עד אמר ר' יודן אבוי דר' מתניה קריא מסייע למה דאמרן חבריא וביום עשרים וארבעה לחדש השביעי נאספו בני ישראל בצם ובשקים ואדמה עליהם ולא לא אמר בעשרים ושלשה משום בריה דמועדא אן תימא דהוה שובתה לית עד יכול דאת מחשב ומשכח צומא רבא בחד בשנא:

דף ח.

אלו הן אדיהן של גוים עע"ז כו' קלנדס שמנה ימים לאחר התקופה סטרנלייה שמונה ימים לפני התקופה פי' סטרכלי' שמונה ימים קודם תקופת טבת בסוף תקופת תשרי הם שישב אדם הראשון בתענית שראה שהימים הוקטנו מאוד וקלנדס שמנה ימים אחר תקופת טבת בתחלת תקופת ניסן הם שעשה אדם הראשון משתה כשראה כשגדלו הימים והושוו כבר ללילות ופי' תקופה היא קורא לשלשה חדשי התקופה ואין לפרש תקופות נפילת התקופה שא"כ יבואו קלנדרס ונטרנלייה שניהן י"ו ימים רצופים ולעיל

אמרו דח' ימים הוו רצופין ותו אמאי איצטריך למיתני תרוויהו אין להן אלא חד אלא ש"מ אינן רצוין:

גוי שעשה משתה לבנו כו' ירושלמי גירדאי שאלין לר' אמי יום משתה גוים מהו וסבר משרי לון מן הדה מפני דרכי שלו' א"ל ר' בא והא תני ר' חייא יום משתה גוים אסור אמר ר' אבא אלולי ר' בא הי' לנו להתיר ע"ז שלהם ברוך שריחקנו מהם:

דף ח:

תלתין ותרתי קרבי עבדי רומאי בהדי יונים ולא יכילו להו עד דשיתפונהו לישראל בהדייהו כו' קשיא לי דמהכא מוכח דרומי נטלה מלכות מיונים ובמגילת אנטיכוס מוכח דישראל עם בית חשמונאי נלחמו עם היונים והכניעום תשובה בית חשמונאי סלקו' שלא ימליכו על ישראל אבל לא מלכו עליהם אבל רומיים מלכו עליה':

דף ט:

אחר ארבע מאות שנה לחורבן הבית אם יאמר לך אדם קך שדה שוה אלף דינה בדינר אל תקח פי' המורה שהוא קץ הגאולה ובתשובות הגאונים ראיתי מפני שהיה באותו הזמן שמד גדול על ישראל וזה נראה לי:

דף י:

גרגירה פירוש ניאפי גיראי לא תנאף תרגום ירושלמי לא תיהוון גיורין.

דף יא.

פיסקא ויום הלידה ויום המיתה כו' מכלל דר"מ סבר ל"ש מיתה שיש בה שריפה ול"ש מיתה שאין בה שריפה פלחי בה לע"ז ושריפה חוקה היא. כך מצאתי בספרים וכך נראה לי לפרש מדקאסר ר"מ כל מיתה אלמא שריפ' דעבדי גוים לא משום חשיבותא אלא משם חזקה דבשלמא לרבנן משום חשיבותא הוא ומש"ה קאסרי שיש בה שריפה ושרי שאין בה שריפ' אלא לר"מ דאסר כל מיתה א"כ שריפה דקא עבדי חוק הוא שהחזיקו בו מאבותיהם וליחסר לן:

אלמ' תניא שורפים על המלכים כו' ולית למימר דר"מ פלוג עלה דהא קרא הוא וכמשרפות אבותיך הראשונם ישרפו לך ומשני גם לר"מ ומשום חשיבותא עבדי לה ומיהו קסבר ר"מ בין מיתה החשובה להן מאוד בין מיתה שאינה חשובה להן כל כך פלחי בה לע"ז:

לא דכ"ע שריפה לאו חוקה הוא וחשיבותא היא כו' קשיא לי דהכא מוכח דאילו הוות שריפה חוק קבוע לאמוריים הוה אסר לן אלא משום דאינו חוק קבוע להם אלא כשחשובה עליהם מיתת מלכם שורפין וכשאינה חשובה להם אין שורפין מש"ה שרי לן לשרוף על המלכים. ובפ' ארבע מיתות ב"ד אמרי' תניא אמר להן ר' יהודא לחכמי' אף אני יודע שמיתה מנוולת הוא אבל מה אעשה שהרי אמרה תורה ובחוקותיהם לא תלכו ורבנן כיון דכתיב סייף באורייתא דכתיב הכה תכה את יושבי העיר ההוא לפי חרב לאו מנייהו גמרי' דאי לא תימא הכי הא דתניא שורפין על המלאכים ולא מדרכי האמורי היכי שרפינן והכתיב בחוקותיהם לא תלכו אלא כיון דכתיב שרפה באורייתא בשום תמות ובמשרפות אבותיך הראשוני' ישרפו לך לא מנייהו קא גמרי' ה"נ כיון דהתב סייף באורייתא לאו מנייהו קא גמרינן אלמא שריפה חוקה ומשו' דכתיבא באורייתא שניא. וראיתי שפירשו מפני קושיא זו כך דכ"ע שריפ' לאו חוקה היא לא הוי אסור לעשות משום חוקה דלא מיקרי חוקות הגוים אלא דבר שלא נהגנו מקדם לעשותו כו' כדכתבית בפ' ארבע מיתו' ואינו נראה לי שהלשון אינו מוכיח כן דהכי הו"ל למימר אע"ג דחוקה כיון דכתיבא באורייתא לאו מנייהו קא גמרי' אבל השתא דאמר לאו חוקה היא משמע אי הות חוקה הות אסורה לן ויש לומר דהאי דתריץ לי' הכי רבותא עביד למיעקר פירכי' לגמרי דלא תידוק מהכא דהיא חוקה דאיכא למימר חשיבותא בעלמא היא ולא חוקה אבל ודאי אפי' אם תימצי לומר דהיא חוקה שריא משום שכתיבה באורייתא כדמפרש התם:

דף יא:

עיר שיש בה ע"ז כו' אמר אביי לא חשו להם חכמים משום בשר נבילה כו' עד ה"נ לא חשו חכמים משו' דמי ע"ז ביד גוי פי' המורה ה"נ לא מחזקינן דמי ע"ז ביד גוים שבחוצה לה דנימא דמים הללו שהיא לוקח מהן בהמה זו שלפני תוכה הן ונקרבין היו לע"ז ואסורין מדאורייתא דכתיב ולא ידבק בידך מאומה מן החרם וקשיא לי טובא היכי דמי הני דמי ע"ז שיהו אסורין אי שהקצם לצורך ע"ז לקנות לה בהמה לזבוח לה והאמרי' לקמן בפ' כל הצלמים אור בית זה לע,ז כיס זה לע"ז לא אמר כלום שאין הקדש לע"ז. ואי דמי ע"ז שמכרו או דמי תקרובת ע"ז שמכרו תקרובת ע"ז באילו המי' הא אמרי' לקמן בפ' השוכר דמי ע"ז ביד גוי מותרין לא שנא דמי ע"ז ול"ש דמי תקרובת ע"ז דאין ע"ז תוספת דמי' אלא כשמכרה לישראל אבל כשמכר' גוי דמי' מותרין ואי שהקריבו אותן הדמים ממש לע"ז על איזה דעת הקריבום כ"א לקנות מהם זבחים לע"ז והא אמרן אין הקדש

לע"ז ואפי' אם עבדו ע"ז בתקרובת זו הא אמרן לקמן בפ' ר' ישמעאל ע"ז שעובדין אומה במקל זרק מקל לפני' חייב ואינ נאסרת דאין תקרובת ע"ז אלא כעין זריקה המשתברת ולא מצינא לאוקמי אלא במעות שהושמו לפני ע"ז לנוי שהן אסורין בהנאה כדתנן בפ' ר' ישמעאל מצא בראשו מעו' כסות או כלים הרי אלו מותרין ואמרי' עלה בגמרא מעות דבר של נוי הוא אמרי דבי ר' ינאי בכיס קשור ותלוי לו בצווארו אלמא אם הושמו לפניו מפוזרות לנוי אסורות בהנאה עיין במהדורא בתרא:

דף יב:

פיסקא והיו בה חנויות מעוטרות כו' המור' דביום אידם מיירי ואמאי משום דנושא ונותן ביום אידם הכ"מ לזבוני להו הוא דאסור דילמ' מזבין להו בהמה ואזיל ומקריב לה לע"ז אי נמי דרך לוקח להיות שמח ואזיל ומודה אבל למיזבן מנייהו דבר המתקיים ולמעטינהו שרי דסתם מוכר עצב הוא ואני מצאתי כתוב דמתני' בשאר ימות השנה מיירי שלא ביום אידם וטעמא לאו משום דאזיל ומודה אלא משום שנותן מכס לע"ז וכך נ"ל עיקר שגם הירושלמי מוכיח דלאו ביום אידם מיירי כולה מתני' דגרסי' התם עיר שיש בה ע"ז תוכה אסור מפני שיש בה צלם א' יהא תוכ' אסור רשב"ל אומר בירי' שנו ואי ביום איד' מיירי מתני' אמאי מתמ' מפני שיש בה צלם אחד יהא תוכה אסור והא יום אידם הוא אלא לאו ש"מ בלא יום אידם קא מיירי וכך משמע לישנא דמתני' דתני עיר שיש בה ע"ז ולא תני עיר שעובדין בה ע"ז ולא היא דהא רישא נמי עיר שיש בה ע"ז קתני ומיירי ביום אידם ופתרון המורה נ"ל עיקר. עיין במהדורא תליתאה:

דף יג:

פסיקתא ואלו דברים אסור למכור לגוים כו' ירושלמי עבר ומכר יהנה בי' [כהאי] דאמר ר' אלע' עבר ובנה מותר אם עבר ומכר מותר:

דף יד.

תניא אמר ר' יהודה אימתי בזמן שאמר לו תרנגול לבן זה כו' פי' אע"ג דקיי"ל דכל היכי דקאמר ר' יהודה אימתי ובמה אינו אלא לפרש דברי חכמים ול"פ הנ"מ כי קאי אמילתייהו דרבנן דתני מלתייהו דרבנן ברישא והדר תני ר' יהודא אומר אימתי התם ודאי אמרי' דלפרושי מילתייהו דרבנן קאתי אבל השתא דחזי' פלוגתייהו במתני' לא קאי אלא אפירוש מילתיה דר' יהודה וה"ק ר"י לרבנן אימתי הוא אסור כדבריכם בזמן

שאמר לו תרנגול לבן זה אבל אם אמר לו זה וזה מותר ולא כדבריכם שאת' אוסרי' הכל ודוגמתו שנינו בפ' כל הנשבעין:

דף יד:

ובכל מקום אין מוכרין להן בהמה גסה כו' גזרה משום ניסיוני כו' עד והו"ל מחמר אחר בהמתו בשבת אי קשיא אמאי אידחק כולי האי והא כיון דלניסיוני יהביה ניתלי' לא קניי' ונמצאת בהמתו עושה מלאכה בשבת תשובה הוא אמר שמואל הנוטל צלוחית מן האומן ובודקה ונאנסה בידו חייב אלמא קניי' וברשותי' קיימי ומיהו אכתי קשיא לי דאמרי' התם והוא דקייצי דמי' וניגזור דילמא לא קץ דמי' עד דמנסה לה וי"ל כיון דקסבר השת' אגרה גני' שאלה קניי' קסבר נמי דלניסיוני קניי' עד דמהדר לה ניהליה מש"ה חצי טעמא דהוי מחמר וכי מסקי' לקמן דבשאלה ושכירות לא קניי' ה"ה נמי דבנסיוני לא קנייה כל זה התירוץ אינו כלום דאי קסבר דבנסיוני קניי' לא הוה מחמר אחר בהמתו אלא אחר בהמתו של גוי ולא הוה מחייב עד דהוי מחמר אחר בהמתו כדנפקא לן בשבת בפ' מי שהחשיך מאתה ובהמתך ועיין שם בקינטרסי במהדורא בתרא פתרון שיטה זו וקשיא לי דהא בתא דאסיקנא דשאלה ושכירות לא קניי' אמרי' רב אחר שרא לזבובי אידא דספסירא אי משום נסיוני הא לא ידעא לקלי' דאזלא מחמתי' כולי וניחוס דילמא יהבי לנסיוני ונמצאת בהמתו עושה מלאכה בשבת וה"ג פירושא מכיון שהיא מוכרה לו. לא כבהמתו של גוי היא רב אמי בבנאה בשם רבנן דתמן פעמים שהוא מוכרה לו לנסיון והוא מחזיר' לו לאחר שלשה ימים ונמצא עובד עבודה בהמתו של ישראל:

דף טו:

אמר ליה אביי וכל היכא דמצווה אסור והרי שדה דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית כו' עד כל היכא דאיכא למילתא תלינן ואע"ג דמצווה והיכא דליכא למילתא לא תלינן ואע"ג דאינו מצווה קשיא לי טובא ומי דמי ציווי דשביתת שדהו בשביעית וציווי בשביתת בהמתו בשבת ציווי דשביתת שדהו בשביעית אינו אלא שלא יעשה הוא מלאכה בשדהו אבל אם השכיר שדהו לחשוד על השביעית אינו עובר המשכיר ואין בו אלא משום ולפני עור לא תתן מכשול ולהשכיר שדהו לגוי בשביעית אין בו איסור תורה כלל דלא נצטוו ישראל על שביתת קרקע אלא שלא יעשו בהם מלאכה אבל שביתת בהמתו בשבת בין על ידו בין ע"י גוים אסור מן התורה דהכי קא מזהיר קרא למען ינוח שורך וחמורך כמוך חייב ליתן לו נייח שלא יעשה בהם מלאכה. אפילו על ידי גוים תדע

דלא דמיא שביתה דשבת לשביתה דשביעית דהא שביתת כלי' בשבת שריא כדמוכח ביציאת השבת וה"נ אמרי' דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית ולא דמי להדדי בשביתת כלים דשבת דשריא הכי שריא להשכירן לגוים אבל לא שיעשה הוא בהם מלאכה אבל בשביעית שריא לגמרי שיעשה הוא בהם מלאכה בשביעית הה"נ שביתת קרקע דאסורה בשביעית אינה דומה לשביתת בהמה בשבת ששביתת בהמה הוא מצווה אפי' ע"י אחרים ושביתת קרקע אינה אלא על ידו תדע דהכי הוא דהא שביתת שדה בשבת חמורה משביעית ואם השכיר שדהו לגוי ועשה בה מלאכה בשבת אינה עובר דוקא בבעלי חיים אזהר רחמנא שינוחו בשבת ולא יעשו מלאכה אפילו על ידי גום אבל כלים וקרקעות לא וכיון שנתברר ששביתת שדה בשביעית אינה אלא לעצמו אבל ע"י גוים שרי וע"י ישראל אינו אלא משום דלפני עור וגומר מש"ה כי איכא למיתלי תלינן אבל שביתת בהמתו בשבת דאפילו על ידי גוים עובר על דברי תורה יש לומר דאע"ג דאיכא למילתא לא תלינן והיכי מצי ר"ה למילף שריותא דשבת משריותא דשביעית ויש לומר דבשביתת קרקע הזהרנו בשביעית כדפירש המורה דנפקח לן משבת שבתון יהי' לארץ ואסור להשכיר שדהו לגוי בשביעית אבל בשבת לא הוזהרנו על שביתת קרקע ונראה לי דמאי דאמרי' לקמן איבעי להו שור של פטם דסתמי' קאי לשחיטה לא כ"ש דשרי וכן מה דבעינן לקמן בהמה ע"מ לשחוט ושחט מהו כו' ההיא בעי' פליגא על רב הונא דהא רב הונא אפילו בסתמא שרי וכ"ש ע"מ לשחוט וטעמא דהנהו דפליגי עלי' דרב הונא דלא ילפא שריותא דשבת משריותא דשביעית י לומר דרב הונא דיליף סבר לפני עור לא תתן מכשול איסור תורה היא. כי היכי דהתם תלינן ה"נ בשביתת בהמתו בשבת תלינן ומיהו ברייתי דתניא לקמן במהמה על מנת לשחוט ושוחט דברי ר' יהודה ר"מ אומר אינו מוכר לו אלא שחיטה ההוא ודאי פליגי על רב הונא ויש לומר דלא שמיעא לי' דאי הוה שמיע לי' הוה הדר בי'. סברות אחרות ראיתי שמעמידים שתי הבעיות הללו אילו אליבא דרב הונא ומפני שלא נראו לי לא כתבתים והנכון בעיני דפליגי כדפרישית:

דף טז.

פיסקא בן בתירא מתיר בסוס ולטעמך שאין מקריבין אותו היום אלא למחר למה לי נ"ל דל"ג לי' משום דביום איד שמודו לע"ז ולמחר לא מודו. אלא ה"ג בלחוד לא התם מיעקר מילתא פורתא הוא דאתי ואי גרסי' ולטעמיך ה"ג ולטעמיך שאין מקריבין אותו כל עיקר למה לי כיון שיאן מקריבין אותו אלא שחוט ואין מקריבין אותו אלא למחר

למה לי' להוציא עוד שלא יקריבנו כל עיקר והלא לא נשאר איסור בדבר אלא נתכוין לעקור מעט מעט שלא יחזור הדבר לכמות שהיה להקריבו ביום אידם:

אין בונין עמהם בסולקי כו' מאי וללא תורה אמר רב הונא כל העוסק בתורה בלבד דומה כמ שאין לו אלוה לא ידענא היכי משמע הכא הכי:

פרק אין מעמידין

דף כג.

אין מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים כו' [האשה שנחבש' בידי] עע"ז ע"י נפשו' אסורה לבעל' פירש המורה חיישי' שמא נבעלת לאחד מהן ברצון ואמר ואית דמוקמי לה באשת כהן דמיתסרא באונס וראשון עיקר דבכתובות מוכח דבאש ישראל קאי וכלשון אחרון נ"ל דהא שבוי' דמיפקרי לה דהא לא מירתתי מידי ואפ"ה אינה אסורה אלא לכהן ולא חיישי' שמא נבעל' ברצון והה"נ הכא אינה אסורה אלא לכהן:

ה"נ מסתברא דקתני סיפא כו' ה"ה דאיכא לדיוקי הכי משבוי' דאפילו בדיעבד חיישי' אלא מסיפ' דההיא דייק לי':

ודילמא דכ"ע לא חיישי' לרביעה אי קשיא היכי מצינן למימ' דלא חיישי' א"כ שבוי' אמאי איחסרא לכהונה חשובה לרביעה דבהמה לא חיישי' דכולי האי לא מופקרי אבל לעריות חיישינן:

לא ס"ד דקתני וכן היה ר"א פוסל בכל הקרבנות פי' אלמ' טעמא דר"א משום דחיישי' לרביעה הוא. ולית ליה לר"א גוי חס על בהמתו שלא תיעקר ולית ליה נמי מקום שנהגו למכור בהמה דקה של גוים מוכרין אי נמי אית לי' לטעמא כדאמרי' לעיל מקום שאסור לייחד אסור למכור ומה שתירץ רב גוי חס על בהמתו שלא תיעקר לא תירץ אלא אליבא דרבנן דאית ליה לרבנן דחשידי לרביעה אבל מיהו בהמתן לא רבעי ור"א סבר אפי' בהמתן רבעי:

דף כג.

אלא שאני פרה הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה וע"ז פוסלין בה הכי גריס המורה ולפי גירסא זו משמע דלא גרסי' מ"ש בגמרות אלא מאי כו' והאי מאי אי אמרת בשלמא פרה קדשי מזבח היא כו' והאי אלא סותר הסברא דחטאת קרייה רחמנ' דלעול' לא קריי' חטאת לענין שיהא לה דין קדשים דא"כ לא הוה מכשיר רבי שמעון ביוצא דופן ומש"ה רביעה פוסלת בה משום שהמום פוסל בה.וקשיא לי כיון דסתרינן דלא קריי' רחמנא

חטאת א"כ מ"ט דרבנן דאמרו וקשיא לי כיון דסתרינן דלא קריי' רחמנא חטאת א"כ מ"ט דרבנן אמרו הקדישה ביוצא דופן פסולה מש"ה נ"ל דגירסא זו הכתובה בספרים אלא מאי כו' והאי מאי כו' גירסא דיוקא היא והבן פירושי' את סתרת לי דפרה לאו חטאת קריי' רחמנא ולא נאסרה הרביעה מחמת טעם זה. דאילו כן לא היה מתיר ר' משעון יוצא דופן אלא מאי קדשי מזבח היא מיפסל ביוצא דופן אלמה תניא הקדישה ביוצא דופן פסולה ור' שמעון מכשיר פי' כיון דטעמא דברביעה לאו משום חטאת הוא אלא משום קדשי מזבח עדיין אני קשה אמאי מכשיר ר' שמעון ביוצא דופן והיכי מצית למשמע מינה מדמסלי בה רביעה דפרה קדשי מזבח היא הכי קשיא לן אהאי טעמא הדקשיא לן אטעמא דחטאת ומהדר האי מאי אי אמרת בשלמא פרה קדשי מזבח היא היינו דפליגו בה ר"ש ורבנן דרבנן סברי קדשי מזבח היא ור' שמעון סבר קדשי בדק הבית היא ולענין רביעה אפילו ר' משעון מודה דפסול בה דכתיב כי משחתם בהם מום בם כל שהמום פוסל בו כו' פי' בוודאי אי תלית טעמא דרבנן דרביעה פסלי בה משום דהיא קדשי מזבח ומש"ת פסלי נמי ביוצא דופן היינו דר"ש מכשיר ביוצא דופן משום דקסבר פרה קדשי בדק הבית היא ולענין רביעה מודה משום דכתיב כי משחתם אלא אי אמרת דרביעה משום דחטאת קריי' רחמנא הוא א"ע היכי מצי ר' שמעון לאפלוגי אקרא ולאכשורי ביוצא דופן אלא לאו ש"מ לא קריי' רחמנא חטאת שיהא לה דין קדשים:

דף כד:

ר' יוחנן אמר גבול יש לה כו' פי' ר' יוחנן כרב ס"ל והכי מתרץ למתני' כדתרצ' רב אלא דאוסיף עליו דבת שלש אינה נעקרת ומודו בה רבנן לר' אליעזר דאין לוקחין דה"ה לעז בת שנתה:

פיסקא לא תתייחד אשה עמהם כו' אמר רב ירמיה באשה חשובה עסקי' פי' חשובה יפה שמתוך יופיה אין הורגין אותה וליכא למיחוש אלא לעריות רב אידי אמר אשה כלי זיינה עמה פי' לא תדחק לאוקמה באשה יפה אלא כל אשה ואע"פ שאינה יפה כלי זיינה עמה ולא קטלי לה וליכא למיחוש אלא לעריות. מאי בינייהו בין למר ובין למר כל אשה אסורה להתייחד עמה ואפילו אם אינה יפה לרב ירמיה אסורה מום שפיכות דמים ומה למדנו מחילוק הטעמים שלהם איכא בינייהו אשה חשוב' בין האנשים ואינה חשובה בין הנשים פי' היתה חשובה בין האנשים שהיתה בה גדולים ומתפחדים להורגה אבל לא יהתה חשובה בין הנשי שלא היתה יפה לרב ירמי' מותרת להתייחד דלשפיכות דמים ליכא למיחוש מפני שהיא חשובה בין האנשים ולעריות נמי ליכא למיחוש דהא אינה

חשובה בין הנשים אבל לרב אידי דאמר כל אשה כלי זיינה עמה אסורה להתייחד משום עריות כך נראה לי פתרון שיטה זו ירושלמי ואין האשה בכלל שפיכות דמים א"ר מנא תיפתר בבריאה אמר ר' אבון אפילו תימא בכתושה יכולה היא אשה להטמין א"ע ולומר גוי' אני ואין האיש יכול להטמין א"ע ולומר גוי אני:

דף כו.

פיסקא בת ישראל לא תינק כו' אלא לעולם כדאפני' כו' אי קשיא היכי מצית למימר לר"מ ימול כותי ואל ימול ארמאי והא אמרי' בפ"ק דחולין דר"מ גזר על הכותיים להיות יינן יי"נ מפני שמצא להן דמות יונה בהר גריזים יש לומר דסבר רבי מאיר כרבי יוסי דאמר לא בעינן מילה לשמ' ואע"ג דיינם יי"נ לא חשידי אשפיכות דמים אי נמי יש לומר דהא ברייתא מקמי דגזזור עליהן

דף כז.

ותרפאין ריפוי ממון אבל כו' הי' ר' ישמעאל אומר מנין שאם אומר לו לאדם עבוד ע"ז ואל תיהרג שיעבוד ואל יהרוג כו' ובפ' בן סורר ומור' אמרי' דפליג אדר"א דאמר כל עבירות שבתורה יעבור ואל יהרג חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים:

דף כח.

דרבי אבהו נמי רופא מומחה הי' נ"ל דמשום דהו' מומחה מש"ה הי' מתרפא ממנו כדאמרן לעיל אם הי' מומחה לרבים מותר ואפילו במינים בע"ז ומאי דתניא לעיל אין מתרפיאן המינים בע"ז ואפילו לחיי שעה כשאינו מומחה לרבים:

ירושלמי בר ברי' דרב יהושע בן לוי הו"ל בלע אחא חד בר נש ולחש לי' משמיה דישו בר פנטרי' ואנשם מי נפק אמר לי' מה אמר עילוי אמר לי' למילת פלון אמר ניח הוה ליה מיית ולא שמע דא מילתא והו"ל כשגגה שיוצא מלפני השליט ותו גרס' התם מעשה באלעזר בן דמה שנשכו נחש ובא יעקב איש כפר סמא לרפאותו משום יש בר פלידרה אמר לו ר' ישמעאל אין את רשאי כו':

דף כט.

פיסקא ואין הסתפרין מהן כו' ירושלמי חד גיור הוה ספר והוה איסטרולי' והוה חמי באיצטרוליגי' דידי' דיהודאי שפכין אדעיה ולא הוה אלא מגיירת ' וכד הוה יהודי אזל

בעי מספרה גביה הוה קטיל לה כונה קטיל רבי אליעזר ב"ר יוסי שמניס ר' יוסי ב"ר בון אמר שלש מאות ובסוף הרגישו בו חכמים ונתפללו עליו וחזר לשיאורו:
איכא בינייהו שפחות הפתרון הראשון שפירש בו המורה נ"ל והשני אינו נ"ל ועיין בפ' אין צדין ופ' אלו הן חלוקין בקונטריסי ושם פירשתי כלשון הראשון של מורה:
עב היין והחומץ של גוים כו' קשיא לי כיון דסתם יינם אסור בהנאה דילמה נסכי' ואלו נסכי' יש בו איסור תור' כדנפקא לן מיין נסיכם א"כ היאך אמרי' לקמן בפרקי דגזרו על יינם משום בנותיהן והא יינם דאורייתא הוא ומשום גזירת יי"נ הוא אסור דהא אפילו יין ישראל נאסר במגע גוי כ"ש סתם יינם והיכי תל' טעמא משום בנותיהן ופתן ושמנן דנאסרו משום בנותיהן אינם אסורין אלא באכילה ולא בהנאה וסם יינם הוא אסור אפילו בהנאה א"כ אין הטעם אלא משום גזירת יין נסך והיכי תלי טעמא משום בנותיהן עיין התירוץ בקונטריסי בפ' הכ לשוחטין דאי לאו טעמא משום בנותיהן לא הוה מיתסר סם יינם דא אמרי' סם מחשב נכרי לע"ז ולא הוה חיישינן דילמא נסכי:

דף ל.

אימת ישראל עליהן לא אמרינן ירושמי ר' זעירא הוה יתיב אכיל ברמשא אטעי בוצינא יהב ידי' על תימנתא אדלקין בוצינא אשכחין להון שפיפנא שהוא דומה לשערה כריך על תימנתא אמר לי' רשיעא לא הוינא זהיר לך:

דף לא.

תרוויהו כרבנן מ"ס כי פליגי רבנן עלי' דר"א בחותם א' כו' קשיא לי דהכ' פסקי' הלכה כר"א דאמר בחותם א' מותר בשתיי' ולקמן בפ' השוכר נמי אמרי' כי מאחר דקי"ל כרשב"ג דלא חייש לשחימה וכוותי' דר"א דלא חייש לזיופא האידנא מ"ט מיתבינן חמרא בי גוים אלמא דהלכה כר"א מכשיר בחותם אחד וסוגיא דשמעתא אזלי דאין היין ניתר אלא בחותם תוך חותם ולא בחותם אחד. דהכא ר"א ור' יוחנן סבירא להו בלישנא בתרא כרבנן ולא כר"א. ולקמן בהאי פירקא נמי אמרי' אמר רב חביי"ת אסור בחותם א' ושמואל אמר ביי"ת אסור בחותם אחד אלמא יין בין למר בין למר אסור בחותם א' עיין לקמן בפ' השוכר ובפרקין במהדורא תליתאה:
ותרוויהו משום חתנות מיהו רב אחא עביד הרחקה יתירה קשיא לי אם נאסר משום חתנות היאך התירו לשתות בפתח החנות או בביתי' והרי הפת והשמן והשלקות שאסרו משום חתנות והן אסורין בכל מקום עיין לקמן בפ' השוכר:

פיסקא וחרש אדרייני ששתה ממנו בעכו. קשיא לי מ"ט דקא שרי בשתיי' אפילו רבנן לא שרי במתני' אלא בהנאה אבל בשתיי' לא דהא בלע מקנקנים דגוי ויש לומר דקסבר סם יינם איסורן הוא מדרבנן וכשהוא בעינו גזור רבנן. אבל בנותן טעם דידי' לא גזור רבנן מהדורא תליתאה:

ר' יוחנן ור' אליעזר חד שרי וחד אסר ירושמי מהו לסמך בו כרעי המטה ר"א אמר מותר ור' יוחנן אמר אסור:

פיסקא ועורות לבונין ירושלמי כיצד הוא עושה קורעה עד שהיא בחיים ומוציא את לבה לע"ז כיצד היא יודע רב הונא אמר בשעה שהוא קורעה עד שהוא בחיים נצלל ונעגל לאחר שחיטה הוא נמשך:

פיסקא והיוצא אסור מפני שהוא כזבחי מתים מני ר' יהודה הוא דתניא ר' יהודא בן בירא אומר מנין לתקרובת ע"ז שמטמא באהל כו' פי' הו"ל למיתני והיוצ' אסור לחוד וה"א אסור בהנאה הוא דהא באיסורי הנאה מירינין למה לי למיתני מפני שהוא כזבחי מתים אלא לאשמועינן דמטמא באהל. ומש"ה אמרינן מני ר' יהודא הוא דטמא באהל אבל רבנן פליגי עלי' דאינה מטמא באהל אבל מידו רבנן דאסרוה בהנאה:

ההולכין לתרפות כו' גוי נמי ע"ז זבין ודמי ע"ז איכ' בהדי' קשיא לי דהא אמרינן לקמן בפ' השוכר דמי ע"ז ביד גוי מותרין עיין התירוץ במהדורא תנינא בפירקא קמא בה' עיר שיש בה ע"ז:

דף לג.

פיסקא נודות הגוים כו' באידנא דקא שדי נעשה כזורק מים לטיט פי' שאין דרך ניסוך בכך כשמשליכן לאיבוד והילכך ליכא למיחש להההיא נתינת גוי דא הוי ניסוך ומש"ה צריך שיהא ישראל עומד ע"ג שא יחליף הגוי אותו היין ביינו או שמא יגע בו קודם לכן ויאסר ואח"כ יפלוט טעמו ביין המשימין בו כך נ"ל פתרונו ודברי המורה לא נ"ל. ירושלמי וחש לומר שמא ניסך אמר ר' בא אינו מצוי לנסך ע"ג דבר מאוס מעתה אפילו אין ישראל עומד ע"ג איני אומר שמא החליף:

דף לד:

פיסקא וגבינות [בית] אונייקי כו' במקצ' ספרים מצאתי כתו' הגבינ' ותינייקי ש גוים וכן כתוב בירושמי. אבל לפי דברי הגמ' שלנו דגרסי' אינייקי גרסי' והוא שם מקום ומ"מ אין לחלק בין גבינות הגוים הקיבה דמפסולת החלב הנשאר מאחר שמקפיאין אותו

מרתיחין ועושין ממנו התינייקי ולפיכך מותרת אין לומר כן דא חילקו חכמים דבריהם וכשאסרו גבינות הגוים גם התינייקי אסרו וגם מטעם הקיבה יש לאסר' כמו שאסרנו הגבינה שאילולי טעם הקיבה שיש בה לא היה הפסולת מקפיא אע"פ שמרתיחין אותו והילכך טעם אחר יש לגבינה ולתינייקי. ובירושמי גרסי' תני אין לוקחין מעי דגים וקירבי דגים אלא מן המומח' הומוחה ואין לוקחין יין בסוריא אלא מן המומחה וחכמים אומרים אין איסורן איסור הנאה טעמא דגמרא נפרש לקמן בגמרא מפני מה אסרו גבינ' הגוים פי' המורה לרבנן קא בעי לה דאסרי לה באכילה ולא בהנאה ואינו נ"ל דכיון דהמורה גורס בית אונייקי אשתכח דאפילו ר"מ לא אסר בהנא' אלא גבינת בית אונייקי אבל שאר גבינת הגוים לא אסר אלא באכילה והילכך בין לר"מ בין לרבנן קא בעי לה:

והלא קיבת העולה חמורה מקיבת הנבלה ואמר כהן שדעתו יפה שורפו חיה ולא הודו לו אלא אמרו לא נהנין ולא מועלין לא ידענא מי הוא זה שאמר שורפה חי' ולא הודו לו והיאך לא נתפרש שמו ופי' המור' אלמא מדית בה מעילה ש"מ האי חלב הכנוס בקיבת הטלה כפי"ש' בעלמ' היא ואינו נ"ל לומר דקיבה פירשא בעמא הוא דהא תנן בפ' כל הבשר כשר' שינקה מן הטרפה קיבתה אסור וטרפה שינקה מן הכשרה קיבתה מותרת מפני שכנוס במעי' ואוקימנה התם למתני' מתר חזרה דקיבת הנכרי מותר ומש"ה קיבת הטרפה מותרת והטעם כדתני מפני שכנוס במעים פי' שאינה נחשבת הקיבה כגוף הבהמה שנאמר היא וקיבתה נתנבלה היא וקיבתה נטרפה ותהי' הקיבה אסורה ככל בשר הבהמה או כחלב הכחל שלה אלא אמרי' חלב הקיבה כנוס במעי' הוא ומופקד הוא שם וכיון דינקא מן הכשרה היא מותרת וקיבת הכשרה שינקה מן הטרפה אסורה מפני שחלב הטריפה כנוס במעי' ואי הוה הקיבה פירשא בעלמא לא היתה אסורה ומדקתני שהוא אסורה ש"מ לא פירשא בעלמא היא אלא חלב גמור היא חשובה וה"נ תניא הם בפ' כל הבשר קיבה שבישה בחלבה אסור' כחל שבישו בחלבו מותר ומה הפרש בין זה לזה זה כנוס במעיו וזה אינו כנוס במעיו ואי קיבה פירשא בעלמא היא אמאי אסורה אלא לאו ש"מ חלב גמור היא וכך פירש המורה ופסק הלכה בפ' כל הבשר דקיבה לאו פירשא בעמא אלא חלב גמור הוא וכיון שנתברר שהקיבה אינה פירשא בעמא א"כ טעם קיבת העולה שאין בה מעילה מפני שכנוס במעי' הוא שאינו נחשב החלב בגוף הבהמה שתחיל קדושה עליו אלא מופקד פקיד גבי' והילכך אין מעילה בחלב הקיבה דכי היכי דלא חשיב כגוף הבהמה גבי נבלה וטרפה לחול עליו איסור נבלה וטרפה כי היכי דחייל אחלב הכחל ה"נ לא חשיב כגוף הבהמה לחול עליו קדושת העולה ואי אמרת מ"ש קיבת הנבלה והטרפה מביצת הנבלה והטרפה שהיא אסור' דביצת הנבלה היא מחלוקת ב"ש

וב"ה וב"ה דאסרי לה ומודים בנבילת טרפה שהיא אסורה. תשובה הביצה היא מגוף התרנגולת והילכך חשבינן לה כגופא ומשנתנבלה או נטרפה היא וביצתה נתנבלה או נטרפה אבל הקיבה אינה מגוף הבהמה אלא כנוס היא במעי' ממקום אחר הילכך מותר וכ"כ בירושמי מעשה בבניו ש ליהודה בן שמעון שביקעו להם זאבים יותר משלש מאות צאן ובא מעשה לפני חכמים והתירו קיבותיהן אמרו ביצה גדולי גופה. קיבה ממקום אחר באת ובפ' כל הבשר מצאתי כתוב במקצת גמרות והילכת' אין מעמידין בעור קיבת נבלה אבל מעמידין בקיבת נבלה ובקיבת שחיטת נכרי ובקיבת כשרה שינקה מן הטרפה וכ"ש בקיבת טריפה שינקה מן הכשר' ורבי יצחק מפאז זצוק"ל גריס להאי פיסקא ופסק הכי:

מפני מה אסרו גבינת בית אינייקי מפני שרוב עגים של אותה העיר נשחטין לשם ע"ז ורבנן דשרי בהנאה משום דלא חיישינן למיעוטא והאי רוב עגלים מיעוטא היא כדמפרש ואזדו רבנן ור"מ לטעמייהו דרבנן לא חיישי למיעוטא ור"מ חייש למיעוטא ורבנן משוי לה כשאר גבינ' הגוים שאסור' באכילה ולא בהנאה:

פיסקא שאל ר' ישמעאל כו' אמר רבא תרווייהו תננהו כו' עד אלמא איסורי הנאה פירשן אסור פי' לאו דקיבה פירשא בעלמא היה דהא אוקימנה לעיל דלאו פירשה היא. אלא ה"ק כי היכי דקיבה מעלמא אתיא ולא מתילדא בהדי גוף הה"נ פירשא לא מיתסר בהדי גוף הבהמה מום דמעלמא קא אתי לה אבל ע"ז דניח' לי' [בנפחיה] אפילו פירשא אסור ודכוותי' אמרי' בפ' שור שנגח את הפרה תרנגולת שהזיקה אינה גובה מביצתה מ"ט פירשא בעלמא היא ואין לומר שם שהביצה היא פירשא ממש דא"כ ביצת עוף טמא תהי' מותרת אלא כפירשא עושה אותה לומר שלא הזיקה וה"נ הקיבה עושה כפירשא שלא תיאסר משום נבלה אבל לעולם חלב גמור היא:

דף לה.

אמר לו א"כ מ"ט לא אסרו בהנא' [וכו] (משום דאיתי' לאיסורא בעיני') מוריים לרבנן דלא אסרו בהנאה לאו משום דליתה לאיסורא בעיני' ה"נ ליתי' לאיסורא בעינא פי' מתמה תלמודא אמאי אוקמי' ר' ישמעאל לר' יהושע משום האי טעמא לעולם טעם גבינת הגוים שאסורה באכילה משום קיבת עגלי ע"ז הוא ואי קשיא תיתסר בהנאה מידי דהוה אמוריים דכיון דהוא ע"י תערובות וליתי' לאיסורא בעיני' לא מיתסר בהנאה וזהו טעמן של חכמים בנודות הגוים ובחרצני מפני שאין היין בעין אלא הוא מובלע בנודות ובחרצנים וה"נ אין האיסור בעין והילכך דין הוא שלא תיאסר בהנאה לרבנן

ומהדר הכא כיון דאוקמי איסורא הוא דקא מוקים קא חשוב איסורי' וכמאן דאיתי' בעיני' דמי למוריים וליחסר בהנאה ומדלא אסרוה בהנאה ש"מ טעמא אחריני איכא למוריים וליחסר בהנאה ומדלא אסרוה בהנאה ש"מ טעמא אחריני איכא במילתא ושפיר אוקמי ר' ישמעאל לר' יהושע:

גזירה חדשה היתה ואין מפקפקין בה ירושלמי מפני מה לא גילה לו אמר ר' יוחנן מפני שבקרוב אסרוה ור' ישמעאל הוה קטן כו' עד כבשים ללבושיך כבשים כתיב הא כיצד בשעה שתלמודיך קטנים כבוש לפניהם דברי תורה הגדילו נעשו כבשים גלה להן רזי תורה ודא מסייע לי' דתני ר"ש בן יוחאי ואלה המשפטם אשר תשים לפניהם מה שימה זאת אינה נגלות לכל ברי' כך אין לך רשות לשקע א"ע בדברי תורה אלא לפני בני אדם כשרים:

לפי שא"א לה בלא ציחצוחי חלב פי' המורה הטעם משום תערובת חלב טמא וראיתי כתוב הטעם משום גילוי דאי אפשר שלא ישאר קצת חלב בגבינה ובאותו חלב נשאר הארס. ואעפ"י שנשאר שם הארס מתייבשת הגבינה דאין הארס בגבינה אלא ביני אטיפי שנשאר בו וכתב ומה שבקונטרס המורה אינו דאין העברי נכון ומיושב דמאי האי דקאמר לפי שא"א כו' אפשר ואפשר וכי אין עושין שום גבינה אא"כ מערבין בו חלב טמא והי' לו לומר משום חלב טמא ועוד באותו חלב שרוצין להעמיד ולעשות ממנה גבינה אין מערבין בו חלב טמא לפי שאינו עומד ופתרון המורה נ"ל עיקר ותפישתו אינה כלום דכיון דא"א לה בלא צחצוחי חלב אע"פ שהעמידו אותו כלום יש להתיר אותו חלב באכילה וכי יש לחלק בחלב של גוים בין חלב הנמכר לחלב שרוצים להעמידו ומאן לימא לן שלא עירבו בו חלב טמא כדי למוכרו ואחרי כן נמלכו להעמידו הילכך אותו חלב דביני איפי אסור משום חלב טמא וטעם הארס שנתן אינו נראה לי דאע"ג דקאי ארס ביני איטיפי אין הגבינה מתייבשת שהרי הארס אינו עומד אלא במקום אחד ואפ"ה כל הגבינה אינה מתייבשת ומה לי בגבינה עצמה ומה לי ביני איטיפי הילכך טעם המורה הוא עיקר. וגרסי' בירושלמי חלב הגוי למה הוא אסור ר' בא ר' יהודא ר' סימן בשם ריב"ל חלב הגוי למה הוא אסור מושם גילוי ויעמיד אמר ר' שמואל בר רב יצחק מפני הארס הנתון בין הנקבים (א"ה ולעיני המעיין בתוס' ד"ה לפי שא"א יראה כי מן אלה דברי הירושלמי היא ראי' לפירוש מ"כ שמביא המחבר וע"ש עכ"ה):

ושמואל אמר מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה קשיא לי טובא אמאי נקט נבלה אפילו כשרה נמי דהא תנן בפ' כל הבשר המעמיד בעור הקיבה אם יש בו בנותן טעם ה"ז אסורה וטעמא דמילתא מושם בשר בחלב ותו אם העמיד בעור הקיבה כיון שהוא

משם בשר בחלב הוא אסור אפילו בהנאה כדאמרי' בפ' כל הבשר דבשר בחלב אסור בהנאה וכי מקשינין לקמן לרב חסדא דאמר מפני שמעמידין אותה בחומץ ולרב נחמן דאמר מפני שמעמידין אותה בשרף הערלה תיתסר בהנאה וסתרינן לטעמייהו משום האי קושיא אמאי לא מקשי' נמי לשמואל היכ וסתרינן טעמי' ונ"ל לומר דהמעמיד בעור הקיבה דתנן אם יש בו בנ"ט הרי זו אסורה האי נותן טעם לאו כדי להעמיד בלחוד הוא דכיון דתנן המעמיד בעור הקיבה הרי יש בו כדי להעמיד למה לי למיתני אם יש בו בנ"ט אלא ודאי האי נ"ט זהו פירושו בששים דכל נ"ט הוא משתער אחד בששים שאם הי' החלב מועט והעור מרובה שהי' בו אחד בששים הרי הוא נ"ט בחלב והוא אסור משום בשר בחלב אבל אם יש בו כדי להעמיד בלבד אין בו משום בשר בחלב הילכך דוקא לעור קיבת נבלה איכא למיחש דאילו העמיד בעור קיבת נבילה אע"ג דלית בי' שיעור כ"ט הגבינה אסורה באכילה דאע"ג דכל מידי דלית בי' שיעור נ"ט הוא בטל הכא לא בטל כדאמרן לעיל כיון דאקומי איסורא הוא דקא מוקים חשוב איסורי' וכמאן דאיתי' בעיני' והילכך כל הגבינה כין שמכח הנבלה עומדת כאילו אכל בשר נבלה דמי אבל לענין בשר בחלב לא מיתסר אלא בבישול וכיון שאין בעור כדי ליתן טעם בחלב לא נוכל לאוסרו ואפילו אם תאמר כאלו אכל בשר דמי נהי דכאלו אכל בשר דמי בשר בלחודי' מי מיתסר עד שיתבשל עם החלב הילכך אין לאוסרו משום בשר בחלב אלא משום בשר נבלה אך אם הי' אחד מששים ולהאי לא חיישי' דמילתא דלא שכיחא הוא שבדבר מועט מקפיאין חלב מרובה ואין בו אחד מששים ואי אמרת אפילו יש בעור אחד מששים אטו כל העור היא כולה בחלב ולמה הוא אוסר את כל החלב והאי מאי דנפיק מני' אינו אלא דבר מועט תשובה אין זו קושיא של כלום דהא ירך שנתבשל בה גיד הנשה שמשערין אותו בששים וכן חתיכה של נבלה שנתערבה בין החתיכות שמשערין אותה בששם וכן חתיכה של נבלה שנתערבה בין החתיכות שמשערין אותה בששם וכן חתיכה של נבלה שנתערבה בין החתיכות שמשערין אותה בששים אין כל הגיד וכל החתיכה כלום שם ואפ"ה מאי דנפיק מנייהו אוסר את הכל ומצאתי שגם ר' יוסף הלוי זצוק"ל הקשה קושיא זו וכך מצאתי במגלת סתרים דידי' וקשיא לן הא דשמואל משום דהא תנן בהדיא בפ' כל הבשר המעמיד בעור של קיבה אם יש בו בנ"ט ה"ז אסורה פי' משום בשר בחלב. אלמא עור הקיבה בשר מיקרי וכיון שכן הא דשמואל משום דהא תנן בהדיא בפ' כל הבשר המעמיד בעור של קיבה אם יש בו בנ"ט ה"ז אסורה פי' משום בשר בחלב. אלמא עור הקיבה בשר מיקרי וכיון שכן הא דשמואל היכי דמי. אי דאית בי' בנ"ט מאי אריא משם נבלה תיפוק ליה משום בשר בחלב. וכיון שכן ואפילו בעור קיבת שחיטה נמי

ואי דלית בה בנ"ט אפילו איסור נבלה נמי ליכא דהא דגרסי' בפ' השוכר את הפועל רב ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסרן שבורה במנין במשהו שלא במינן בנ"ט והא ודאי עור נבלה והחלב מין בשאינו מינו הוא דהאי בשר והאי חלב וא"ת לעולם דאית ביה בנ"ט ודקא קשיא לך אי הכי מאי אריא משום נבלה תיפוק ליה משום בשר בחלב. וכיון שכן ואפילו בעור קיבת שחיטה נמי ואי דלית בה בנ"ט אפילו איסור נבלה נמי ליכא דהא דגרסי' בפ' השוכר את הפועל רב ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסורן שבתורה במינן במשהו שלא במינן בנ"ט והא ודאי עור נבלה והחלב מין בשאינו מינו הוא דהאי בשר והאי חלב וא"ת לעולם דאית ביה בנ"ט ודקא קשיא לך אי ההכי מאי אריא משום נבלה תיפוק ליה משום בב"ח כיון דאיסור נבלה קדם לא. אתי איסור בשר בחלב חייל עליה דאין איסור חל על איסור הא גרסי' בהדיא בפ' כל הבשר אמר שמואל גדי לרבות את החלב גדי לרבות את המתה דאלמא קסבר שמואל דאיסור בשר בחלב חייל אאיסור נבלה ואיתחזי לן בפירוקא דהא דאמר שמואל מפני שמעמידי אותה בעור קיבת נבלה ליכא לאקומי בדאית בה בנ"ט דא"כ מה איריא משום נבלה אפילו שחיטה נמי תיפוק לי משום בשר בחלב אלא בדלית בה נ"ט הוא דאיכא לאקומי דליכא בשר בחלב ודקא קשיא לך איסור נבלה נמי ליכא דהא ליתי' בנ"ט כי אמרי' דהיכא דלית ביה נ"ט הנ"מ היכא דאיכא למימר דאי בטיל ליה ההוא איסורא ואשתקע ליה בגו היתרא והכא ליכא למימר הכי כיון דאקומי הגבינ' נבלה הוא דקא מוקים לה אע"ג דלית בה נ"ט נמי חשיב וכמאן דאיתי' לאיסורא בעיני' דמי ולא בטיל תדע דהא מתמהינן בגמרא אהא דקתני במתניתין א"כ למה לא אסרוה בהנאה דאמרי' לא אסרוה בהנאה משום דליתיה לאיסורא בעיני' ומהדרינן כיון דאקומי איסורא הוא דקא מוקים כמאן דאיתי' לאיסורא בעיני' דמי אלמא אע"ג דהא קיבת עגלי ע"ז הא ליתי' לאיסורא בעיני' כיון דאקומי איסורא הוא דקא מוקים חשיב לאיסורא כמאן דאיתי' לאיסורא בעיני' דמי וטעמא דמילתא דלא מהדרינן לענין קיבת עגלי ע"ז אי איתי' לאיסורי' אלא לענין איסור הנאה אבל לענין איסור אכילה בין דאיתי' לאיסורא בעיני' בין דליתי' לאיסורא בעיני' אסור משום דקי"ל דאיסור ע"ז לעולם לא בטלי ואפילו נתערב ממנו משהו בכמה אלפים כדתנן בפ' השוכר את הפועל אלו דברים אסורין ואיסורן בכל שהן יין נסך וע"ז ועורות לבובין ולפום הכין לא מהדרינן בגמרא אי איתי' לאיסורא בעיני' אי ליתי' לאיסורא בעינא אלא לענין איסור הנאה בלחוד אבל לענין איסור אכילה בין כך ובין כך אסור ומ"מ מאיסור הנאה דקיבת עגלי ע"ז נשמע איסור אכילה דעור קיבת נבלה דכיון דאיסור הנאה דעגלי ע"ז לא הוי אלא היכא דאיתי' לאיסורא ביעי' ואמרי' לענין קיבת עגלי ע"ז דאע"ג דליתי' לאיסורא בעינא כיון דאקומי

הגבינה איסורא הוא דקא מוקים לה אע"ג דליתי' בנ"ט נמי כמאן דאיתי' לאיסורא בעיני' דמי ולא בטיל והה"נ לעור ריבת נבלה וא"ת אי הכי אפילו איסור בשר בחלב לא ליבטיל ועל מה תנן המעמיד בעורה של קיבה אם יש בה בנ"ט ה"ז אסורה דשמעת מינה דהא אם אין בה בנ"ט ה"ז מותרת. לא דמי איסור בשר בחלב לאיסור נבלה דאילו איסור נבלה איסורא מחמת גופה הוא ולא מחמת איערובה בהדי חלב וכיון שכן ליכא למימר דבטיל לאיסורא אלא היכא דאיכא לממר דבטיל גופה והכא כיון דלא בטיל גופה דהא אוקמי הגבינה הנבלה היא דקא מוקים לה איסורא נמי לא בטיל אבל לענין בשר בחלב איסורא לאו מחמת גוף הבשר ולאו מחמת גוף החלב ניהו דהא בשר בלא חלב וחלב בלא בשר שריין אלא איסורי' מחמת איערובי הוא הילכך אע"ג דהא אנן סהדי דאוקמי (הנבלה) בשר הוא דקא מוקים לי' וליכא לממר דבטיל גופיה כיון דבשר גופי' לית ביה איסורא אלא מחמת עירוב הוא קא יהיב טעמא אין אי לא לא דכיון דלא יהיב טעם אע"ג דהא איתי' בעיני' הו"ל כבשר דקאי לחודי' בלא חלב דלית ביה איסורא והיינו דתנן המעמיד בעורה של קיבה אם יש בה בנ"ט ה"ז אסורה. ואי לא לא. עד כאן דבריו עיין במהדורא בתרא שסתרתי כל זאת הסברא:

דף לה:

פיסקא הפת והשמן שלהם והשלקות קשיא לי אמאי תני פת בלחוד והא בכלל בישולי גוים הוא ונ"ל שהפת שלהם נאסרה אע"פ שאין בה בישולי גוים כגון שאפאה ישראל להם אפ"ה אסרוה משום חתנות ואין טעם הפת משום בישולי גוים דומיא דשמן שלהם שלא נאסר אלא משם חתנות תדע דהכי הוא דהא פיתן ושמנן מי"ח דבר הן ואילו בישולי גוים לא נמנה בכלל י"ח דבר ש"מ אע"פ שאין בה בישולי גוים שאפאה יראל לגוים אפ"ה אסרוה משום חתנות וכן השמן ובישולי גוים נמי נאסרה משום חתנות ואע"פ שבישל הגוי בכלי ישראל או בכלים חדשים דליכא למיחוש לגיעולי גוים אפ"ה אסורין והאי דאמרי' לקמן גבי פת הילכך האי ריפתא דשגר גוי ואפה ישראל א"נ שגר ישראל ואפה גוי א"נ שגר גוי ואפה גוי ואתי ישראל חתי חתויי בגחלים שפיר דמי דוקא בפת ישראל שנתנה לנחתום גוי לאפותה אבל בפת גוים אע"פ שנחתום של ישראל אסורה היא. ירושלמי ופת לא מתבשילי גוים היא כך אנו אומרים מקום שאין תבשילי ישרא מצוים יהו תבשילי גוים מותרין אלא ביני מקום שאין ישראל מצוי' בדין הוה שתהי פת גוים אסורה ועיממו עלי' והתירוה מפני חיי נפש עיין לקמן בפ' השוכר:

דף לו.

בשלמא לדידי דאמינא דליפתן של כלים אסורין אוסרתן היינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר מרתא אמר דרש ר' שמצאי בנציבין ר' יהודא נשיאה ובית דינו התירו בשמן מהכא מוכח דל"ג לי' במתני' רבי וב"ד התירו השמן דאי גרסי' לי' אמאי מקשה מר' שמצאי ולא מקשה ממתני':

דף לח.

וקבר בי' ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי כו' עד לשרורי מנאקא מכוין אי קשיא אפילו אי מכוין לבשולי כיון דישראל קבר לה התם אמאי אסור והא אמרי' לקמן דבשיפתת הקדרה בלבד די ואע"פ שהגוי גמר כל הבישול תשובה אי הוה קבר לה על הגחלים אע"ג דנתכוין גוי לבשולי הוה שרי אלא הכא משום דקבר לה מעיקרא דליכא לגחלים דלא אהני לי' מידי הילכך טעמא דנתכוין לשרורי הא לבשולי אסור וקשיא לי דבפ' כלל גדול אמרינן האי מאן דשדא סיבתא לאתינא חייב משום מבשל פשיטא מהו דתימא לשרורי מאני קא מכוין קמ"ל דמירפא רפי והדר קמ"ט הכא אמרי' לשרורי קא מכוין והתם אמרי' דלבשולי קא מכוין עיין במהדורא בתרא: איני והאמר רב אסי אר' יוחנן כל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי גוים כך מצאתי כתוב בספר ונ"ל דה"ג וה"פ היכי אמרת דכי בא גוי והיפכו שרי ומשמע אע"פ שבא הי' צלוי ע"י ישראל כמאכל בן דרוסאי והא כמאכל בן דרוסאי בעינן אבל פחות מינן יש בו משום בישולי גוים ומתרץ התם כגון דאותבי' בסולתא ושקלי' גוי ואותבי' בתנורא פי' ישראל שם אותו סמוך לגחלים בשפוד של עץ והגוי שעל השיפוי הע"ז מתגדלת כגון שבשבר הענפים היבשים שבאשרה וקא פסיק תלמודא דאותם ענפים יבשים אם שיברם גוי מותרם שהרי שיברם הגוי וביטלם והיכא דנשתברו מאליהן אותם הענפים פליגי רב ושמואל וזה הפתרון נ"ל נכון מאוד:

פרק ר' ישמעאל

רר ישמעאל אמר שלש אבנים כו' אמר רבא ל"ק כאן בתפישה אחת כאן בשתי תפישות אי קשיא אמאי אידחק רבא לתרוצי הכי לאוקמי מתני לו דהיינו תוך ד"א דכ"ע לא פליגי דאפילו בשתים אסורות והיינו את שנראה עמו כי פליגי בשלש מרוחקות יותר מארבע אמות דר' ישמעאל סבר מרקוליס קטן הוו ורבנן שרו תשובה משום דתני שלש אבנים זו בצד זו בצד מרקוליס ולא יקרא רחוק מד"א בצד מרקוליס וכל זה יבא לפי פתרון המורה ועיין במהדורא תניינא:

דף נ.

כי תניא ההוא בעיקר מרקוליס אי קשיא אמאי לא תירץ ההיא רבנן היא אבל ר' ישמעאל אפילו זו בצד זו אסר דהוו מרקוליס תשובה משום דר' ישמעאל לא אסר זו בצד זו אלא מצד מרקוליס אבל במקום אחר לא הילכך מודה ר' ישמעאל דעיקר מרקוליס לא הוי אלא אחת ע"ג שתים ורבנן אפילו אחת ע"ג שתים עד מרקוליס שרי ואע"ג דזהו עיקר מרקוליס ואיכא לדיוקי הכי מדתרצי' רבנן אין עושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול ולא תרצינן דאין דרך מרקוליס בכך לעשות זו בצד זו. שמע מינ' דאפילו אם היו אחת על גב שתים הוו שרו רבנן משום דלאו אורחייהו למישבק מרקוליס גדול. ולמיפלח לקטן. אלא איתרמוי הוא דאיתרמי הכיולאו לשם ע"ז איתעביד ויש לומר דהכי ודאי מכחא דמרקוליס הוו:

ומאי טעמא דמאן דלא פריש אמר בעינא כעין פנים וליכא. פי' ואע"ג דתקרובת ע"ז לא הוי ע"ז מיהת הויא כדבעי' למימר לקמן ור' יוחנן לטעמא דאמר לעיל דאבני מרקוליס ע"ז הוו. ומכאן מוכיח שאסור ליכנס לבתי ע"ז מפני שדורך על רצפתה ונהנה מע"ז אבל ממאי דתנן באשרה לא יעבור תחתי' אין להוכיח דהתם טעמא משום טומאה היא דהא קרקע עולם שתחת האשרה אינו אסור בהנאה ולא דמי לרצפת ע"ז שאותן אבנים הן אסורות בהנאה ואי קשיא והרי במודר הנאה מחבירו תנן בנדרים ובפ"ק דמגילה אין בין המודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל אלא דריסת הרגל. ואמרי' בגמרא מאן תנא אמר רב אדא בר אהבה ר"א היא דתניא ר"א אומר אפילו ויתור אסור במודר בהנאה. מכלל דרבנן פליגי עלי' ושרו והכא אמאי לא פליגי חשובה משום דע"ז חמירא טפי משאר איסורי הנאה דהא צל הקבר (והאי) צל [ההיכל] שרי כדכתבית לעיל בפ' כל הצלמים וצל ע"ז אסור כדתנן לא ישב בצילה ה"נ אע"ג דדריסת הרגל מותרת בהמודר הנאה גבי ע"ז אסורה:

דף נ:

אמר רב יהודא אמר רב ע"ז שעובדים אותה במקל שיבר מקבל בפני' חייב זרק מקל בפני' פטור. פירש המורה מקשקשין לפני' במקל שיבר מקל בפני' חייב דקי"ל בפ' ארבע מיתות דכל עבודת שבפנים שעבד בהן ע"ז בין דרכה בכך ובין שאי דרכה בכך חייב דהתם זובח לאלהים וגו' אלמא מידי דחזי לשם אסור לכל ע"ז ודבר שאינו כעין פנים דרכה בכך חייב דנפקא לן מאיכה יעבדו הגוים האלה וגומר אין דרכה בכך פטור וזו אם לא היו עובדין אותה במקל לא מיחייב בשיבר מקל דלא שייכא בפנים ואם היו

עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למימר זרק מקל בפני' פטור ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפילו לא דמי לנים אלא כגון שהיו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למימר זרק מקל בפני' פטור ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפילו לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עובדין אותה הקישקוש מקל או בענין אחר הילכך שיבר מקל בפני' חייב אע"פ שאין. עבודתה בכך דכיון דדמיא שבירה לזביחת בהמה של פנם ששובר עבודתה בכך דכיון דדמיא שבירה לזביחת בהמה של פנם ששובר מפרקתה הרי זבח לפני' דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עובדתה בכך. והא לא דמיא לעבודת פנם כדמפרש לקמי' ודוחק גדול נ"ל לפרש שעובדין אותה במקל בקשקוש מקל ולא בשבירת מקל ולא בזריקת מקל וקשיא לי נמי בהאי פירושא דמשמע שאם לא היו עובדין אותה בקשקוש מקל ושיבר מקל בפני' לא מיחייב דלא אמרי' כעין זביחה אלא היכא דשייכא ההיא עבודה קצת לע"ז דהא ספת לה צואה וניסך לה עבוט של מימי רגלים אין עבודתה בכך כלל דאי עבודתה בכך אמאי בעינן כעין זריקה המשתברת אלא ודאי שאין עבודתה בכך ואפ"ה משום דהיא כעין זריקה חייב ותו שחט לה חגב דמחייב ר' יהודא משום דהוי כעין זביחה ומוקמינן לרב אליבי' אין עבודתה בחגב כלל ואפ"ה חייב משום דהוי כעין זביחה ואני מצאתי מוגה בספרים ע"ז שאין עובדים אותה במקל וגירסא זאת נראית בעיני עיקר שאלו היו עובדין אותה במקל הוה מיחייב בין בשבירת מקל בין בזריקת מקל כגון דאורחא בעבודת מקל ואע"ג דלא הויא כעין פנים דלא בעינן כעין פנים אלא במידי דלאו אורחא וכדאמר רב נחמן לקמן ע"ז שעובדין אותה במקל חייב בי בשבירת מקל בין בזריקת מקל והכא דפטר בזריקת מקל משום שאין דרך עבודתה במקל ואפ"ה שיבר מקל בפני' חייב משום דהויא כעין זביחה ודמיא לספת לה צואה ולשחט לה חגב וה"נ אמרי' בפ' ארבע מיתות הנה אבות זיבוח וקיטור ניסוך והשתחוי' מהנה תולדות שיבר מקל בפני' ורב נחמן משמי' דרב אידי לקמן בע"ז שעובדין אותה במקל שחייב אפילו בזריקה ואתא לאשמעי' דאינה נאסרת המקל בהנאה דאין תקרובת ע"ז אסורה אלא כעין פנים ואע"פ שעבודתה בכך:

דף נא.

אמר ר' אבהו א"ר יוחנן מנין לזובח בהמה בעלת מום לע"ז שהוא פטור פי' בזביחה היו עובדים אותה ולא הי' עובדים אותה אלא בתמימים אי נמי שעשה ישרא ע"ז וזבח לה בהמה בעלת מום אבל אם דרכם של גוי לעובדם בבעלי מומין בודאי חייב דהא דרכה בכך ופליגא דר' יוחנן אדרב דאמר כל כען זביחה חייב ואע"פ שאין דרכה בכך ובתוספת

ראיתי כתוב והוא שאין דרכה לעובדה בזביחה דאי דרכה לעובדה בזביחה חייב מאיכה יעבדו אי נמי דוקא בהמה בעלת מום שאינה ראוי' לגבות דאותו מיעוט משמע קרא מדקאמר בלתי לד' לבדו משמע אותה שכשרה לד' אבל חגבים שאין כשרים לד' וכן חיה ששחטו לע"ז חייב דלא ממעט קרח אלא הראוי לד' והנכון בעיני דפליגי רב ור' יוחנן:

דף נא:

פיסקא מצא בראשי מעות כו' בכיס קשור ותלו לו בצווארו פי' אבל אם היו מפוזרות לפניו אסורין משום נוי ע"ז דכל נוי ע"ז אסורין כע"ז כדתנן הגוים העובדים את ההרים הן מותרים ומה שעליהן אסורין שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך הילכך הסודרים שפורשים לפני ע"ז שלהן והעששיות הדולקות לפניהן אסורין בהנאה. ומעות שמתנדבין עכשיו הגוים לע"זוהן מתחלקים לכומרים נראה לי שהן מותרים בהנאה לא מבעיא דעל עת שיתפרנסו הכומרים מהם מתנדבין אותם אלא אפילו אם התנדבו אותם לזיבול ע"ז לבנות לה שום בנין או לקנות לה כלים המשתמשים להם לע"ז מותרים הם דקי"ל אין הקדש לע"ז:

ע"ז שהי' לה גנה או מרחץ נהנין מהן שלא בטובה ואין נהנין ממנה בטובה ובורות מים של ע"ז מותר לשתות מהם בחנם ואם היו בתוך ע"ז אסור ליכנס ואם הוציא לו גוי מותר אבל לקנו' מהם אסור דמהנה לע"ז אסור וקשיא לי אמאי לא מותבינן מינה חיובתא לריש לקיש דאמר בפרק קמא נהנה אסור אבל מהנה מותר וגם המורה פירש שלא יעלה שכר לכומרים ואינו נ"ל דא"כ נקשה מינה לריש לקיש דאמר נהנה מע"ז אסור אבל מהנה לע"ז מותר ובתוספות מצאתי כתוב שלא בטובה שלא יחזיק טובה לכומרם אבל אם יחזיק להם טובה אסור משום דנראה כנהנה מע"ז וכשלא יחזיק להם טובה נראה כלוקח מן ההפקר והכי תנ נמי במסכת שביעית בש"א אין אוכלין פירות שביעית בטובה ובה"א בטובה ושלא בטובה ופי' רבי' יצחק בי"ר מלכי צדק זצוק"ל בטובה שיחזיק טוב' לבעלים והכי משמע לישנא דמתני' מדתני בטובה ולא תני בשכר אבל הירושלמי מוכיח כדברי המורה דגרסי' התם כיני מתניתה בטובת הכומרי' ושלא בטובת הכומרי' חלילים של ע"ז אסור לשוכרם ואם היו מעלי' שכר למדינה אע"פ שעושין בהן צורך ע"ז מותר לשוכרם חנות של "ז אסור לשוכרה ואם היתה מעלה שכר למדינה אע"פ שעושין בה צורך ע"ז מותר לשוכרה עיין במהדורא בתרא:

ע"ז של נכרי אסורה מיד כו' ואידך ההוא מבעיא לי' לכדתניא ר' יוסף מנין לגוי שפוסל אלהיו כו' פי' ור"ע אית לי' ההוא דרשה דהא תרתי דריש רב יוסף מני' פסלו לאלוה לא

תחמוד אלמא משע' שפסלו לאלוה קאי בלא תחמוד ואע"פ שלא עבדו ור' ישמעאל סבר להכי אפקי' בלשון פסלו למידרש בי שהגוי פוסל אלוה בלחוד אבל לעולם לא נאסר עד שיעבד:

דף נב:

כלים שנתשתמשו בהם בבית חניו מהו שישתמשו בהן במקדש נ"ל דוקא בכי שרת קא מבעי' לי' אבל בגדי הכהנים שלבשו שם בשעת עבודה מותרים ללובשם ולעבוד בהם במקדש ובגדי הכומרים שלובשן בשעת שעובדין לע"ז מתרין הם ולא יקראו תשמישי ע"ז ונ"ל שגם בגדי הכומרים תשמישי ע"ז סה כיון שהם מיוחדין לצורך ע"ז כמו בגדי שהם אסורין בהנאה:

דף נג.

פיסקא מכרה או משכנ' כו' וש"מ בין בזה בין בזה מחלוק' לא ה"ק נראין דברי לרבנן שמוכר' לחבל' כו' קשיא לי דהא שפיר מצינן למיפשט מא מתניתא דמאן דאמר בצורף ישראל מחלוקת אף בצורף ישראל קאמר דאי אמרת בשלמא אף בצורף ישראל קאמר ובי בזה ובין בזה מחלוקת מתרץ מתניתא דאמרן מעיקרא. אלא אי אמרת דדוקא קאמר מחלוקת בצורף ישראל אבל בצורף גוי ד"ה לא בטלה א"כ מתניתא היכי מתרץ לה אי כדס"ד מעיקרא קשי' לי' משום דמשמע בין בזה ובין בזה מחלוקת ואי כדמתרצינן לה לבסוף קשיא לי' דמשמע דוקא בצורף גוי מחלוקת אבל בצורף ישראל ד"ה בטלה והנכון בעיני דהאי דאמר לא ה"ק כו' לא מיהדר לדחויי דלא ליפשוט מינה בעיין דבעיין ודאי איפשוט דמ"ד בצורף ישראל מחלוקת אף בצורף ישראל קאמר ולא מיהדר אלא לצרוצי קושיא דמ"ד מחלוקת בצורף גוי אבל בצורף ישראל ד"ה ביטל והכא חזינן דבין בזה ובין בזה מחלוקת ואתא לתרוצי מתניתא כוותי' דבצורף גוי מחלוקת אבל בצורף ישראל ד"ה ביטל:

דף נג:

וצריכא דאי תנא צוה עלי' מדלא זבנה לא בוטלה כו' ראיתי כתוב בתוס' מישכנה הוא לזמן קצוב שאם לא אפדנה עד זמן פלוני תהי' שלך ומש"ה דמי למכרה אבל צוה עליה היא הלואה בסתם ומש"ה לא דמי למכרה ופתרון נאה נראה לי:

ירושלמי זעירי בר חנינא. בשם ר' חנינא כשמכרה לצורף נחלקו אבל אם מכרה לעובדי' ד"ה אינה בטלה רב ירמי' בשם רב כשמכרה לעובדי' אבל אם מכרה לצורף ד"ה בטלה היא:

פיסקא בימוסאות של מלכים כו' מיתבי איזה נעבד כל שעובדין אותו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון כו' קשיא לי היכי לא מותבינין מהכ' תיובתי' לרבא דפליג על אביי בפ' ארבע מיתות בהעובד ע"ז מאהבה ומיראה. דאביי אמר חייב ורבא אמר פטור ונסייע מהכא לאביי ונקשה מינה לרבא ותו דהכא אמר רבא הכל הן בכלל לא תעבדם כו' ופליג בין בצינעה בין בפרהסיא והתם פטר לגמרי ול"פ:

דף נד:

אלא מכלים דכתיב ואת כל הכלים אשר הזניח כו' קשיא לי כיון דמן התורה נאסרו מפני שעשה בהן מעשה היכי מייתי מינה ראיי' רבי לעיל בכלים שנשתמשו שם בבית חוניו שאין איסורן מן התורה אלא קנסא דהויא מדרבנן. עיין במהדורא תליתאה:

האי מבעי' למעוטי ערלה וכלאי הכרם שאם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת אמר המורה וה"ה נמי לכל הנאות דמדאורייתא שרי אלא רבנן הוא דגזר בכל הנאת אפילו בדיעבד כי היכי דלא לערים ולכתחלה להקל באיסור להוציאו בדמים ולהנות בדמיהם. אבל בדיעבד דקידושין אם מכר וקידש בדמיהן מקודשת דבע"כ אהני מעשיו והויא אשת איש מדין תורה ואינו נ"ל דאיכא איור דרבנן כלל בהא מילתא אלא ליהנות מגופן אסור מן הורה וכן למוכרן ולהחליפן שהרי הוא נהנה מן הדמים ומן החילוף ואם עבר ומכר והחליף אותו החילוף ואותן הדמים מותרים שאינן תופשין דמיהן נמצא שבשעה שמכר והחליף עבר על איסור תורה שהוא שעת הנאתו אבל באותן הדמים והחילוף אין בהם אפילו איסור דרבנן. עיין בקונטרסי בפ"ק דחולין:

דף נה.

פיסקא ירד לבור כו' שמעת מינה נצוק חיבור כדתני ר' חייא שפחסתו צלוחיתו ה"נ כגון שפיחסתו בורו קשיא לי דאמאי מידחקינן לאקומי למילתי' דרב הונא הכי והא רב הונא גופא אמר בפרקא דלקמן דנצוק לטומאה וטהרה הוא דלא הוי חיבור אבל לענין יי"נ הוי חיבור ונ"ל דה"ג תניא נמי הכי לא שנו אלא שלא החזיר גרגותני לגת אבל החזיר גרגותני לגת אסור ועלה הוא דאמרי' שמעת מינה ניצוק חיבור:

דף נז.

אי משכחנא תנא דאסר כר' נתן כו' פי' במגע גוי שלא בכוונה כגון מאי דאמרי' לקמן בההוא דהוה סליק לדיקלא ובהדי דקא נחית נגע בחמרא שלא בכוונה אי נמי חרס גוי שהושיט ידו לחבית של יין וכסבור של שמן היא דכ"ע ל"פ שמותר בהנאה ואפילו ר' נתן מודה ובמגע גוי בכוונה ולא היה עסוק בדבר אחר דכ"ע ל"פ דאסור בהנאה כי פליגי כשנתכוון ליגע אבל עיסקו היה משום דבר אחר כגון כשנפל לבור ועלה שבעלייתו בכוונה ובדעת היא נוגע ביין. אלא שהוא עסוק בעלייתו ומשכשך ידיו ורגליו במים כדי לעלות וכן כשמדדו בקנה או בידו או ברגלו מתכוין הוא ליגע אלא שכוונתו ועיסקו אינו אלא למדוד וכן כשהתיז את הצירעה בקנה וכשטיפח על פי חביות מרותחת מתכוין הוא ליגע אלא שכל עסקו וכוונתו להתיז את הצרעה ולהסיר רתיחת החביות ת"ק סבר אע,פ שבכוונה נגע כיון שכל עסקו אינו אלא לדבר אחר כמגע גוי שלא בכוונה דמי ואסור בשתיי' ומותר בהנאה בין אם נגע בו ביד בין ברגל ור' נתן סבר כיון שבכוונה נגע אע"פ שהי' עסקו בדבר אחר מגע גוי בכוונה הוי והילכך ביד דדרך ניסוך בכך אסור בהנאה אבל ברגל דאן דרך ניסוך בכך מותר בהנא' ור' שמעון ס"ל כת"ק דמגע גוי שלא בכוונה הוי ופליג עלי' בהא דאילו ת"ק סבר מגע גוי שלא בכוונה בהנאה הוא דשרי אבל בשתיי' אסור ור"ש סבר אפי' בשתיי' נמי שרי וההוא חמרא דדש ביה גוי נמי הכי דמי דאע"ג דבכוונה נוגע בו ברגלו מ"מ כל עסקו אינו כי אם לדרוך הענבי והמור' פירש אי משכחנא תנא דאסר כר' נתן יין בהנאה במגע של גוי אע"פ שלא ניסכו לע"ז דניסוך לא הוי אלא ע"י שיכשוך ואינו נראה לי:

תינוק בן יומו עושה יי"נ שאלו לפני ר' צמח גאון זצוק"ל על מגע ישמעאל מהו לשתיי' מפני שהישמעאלים אין דרכן לנסך יין לנסך יין לע"ז והשיב אלו הי' דרכן לנסך הי' מגען אסור אפילו בהנאה. אבל עכשיו שאין דרכן לנסך מותר בהנאה אבל בשתיי' אסור דלא גרע מתינוק גוי שמגעו אסור בשתיי' ואינו נראה לי דתינוק גוי גזרו על מגעו מפני שכשהוא גדול מנסך אבל ישמעאל שאינו מסנך כלל למה נאסר מגעו כלל אבל מיהו יינן אסור משות חתנות אבל מגען מותר ונ"ל שגם הנוצרים בזמן הזה אין מנסכין לע"ז כלל ולא מקריבין זבחים לע"ז כבראשונה. אלא שעושין מן היין דמו שלחשוך ואילו אם תימצי לומר שזה יקרא ניסוך אין עושין זה אלא הכומרי ובפני ע"ז אבל שאר גוים וחוץ לע"ז אין מנסכין כלל הילכך מגען מותר שהגוים הראשונים היו משכשכין ביין בכל מקום לשם ע"ז וזה הי' ניסוכם ועבודתם היתה בכך אבל עכשיו בכל מקום לשם ע"ז וזה הי' ניסוכם ועבודתם היתה בכך אבל עכשיו שאן דרכם בכך נ"ל שאן להחמיר במגעם

וזה דומה דר' יהודא בן בבא ור' יהודא בן בתירא שהיו אומרי' שאין מנסכין אלא בפני ע"ז. ורבנן דפליגי עלייהו משום דסברי דשלא בפני ע"ז נמי מנסכין אבל בזה"ז דקים לן שאן מנסכין בפני ע"ז אפילו רבנן מודו ומיהו איני סומך להורות לעשות מעשה:

דף נז:

שרייה רבא לזבוני לגוים נראה לי דוה סבר רבא דמגע גוי אפילו בכוונה אינו אסור בהנאה כדתנן במתני' דנפל לבור ועלה כו' ולא שני לי' בין מתני' ובין מגע אחר ולא מיתסר בהנא' אלא כשניסכו בבירור ואותי' אביי ממתניתא דאגרדמים דמוכח דמגע גוי בכוונה אסור בהנאה ומתני' משום דהוה עסיק בדבר אחר כדפרישית לעיל וראיתי שהשוה מעשה דאגרדמים למתני' והקשה אמאי לא תירץ רבא דאנא דאמרי כת"ק דמתני' דאמר ימכר והשיב מעשה רב ואין זה כלום אלא דלא דמיא למתני' כדפרישית:

דף נט:

ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא שדא ההוא גוי ידי' ושקלי' אמר להו רב פפא נקטוה לידיה דלא לישכשך בי' כו' פי' במגעו הראשון אע"פ שבכוונה ומדעת עשה ולא נאסר היין בההנאה מפני שכל עסקו לא הי' אלא כדי ליטול האתרוג אבל אם מכאן ואילך הי' משכשך בו ידו הי' נאסר בהנאה ומש"ה אמר להו רב פפא נקטי' לידי' ודמי מעשה דאתרוגא למתני' דפליגי בה רבנן ור' שמעון:

ר' יהודא בן בבא ור' יהודא בן בתירא מתריין אותו מפני שני דברים כו' פי' המורה מתירין אותו בהנאה ואינו נראה לי דמטעמא דידהו דאמרי שאין מנסכין אלא בפני ע"ז ואין אדם יכול לאסור דבר חבירו לאונסו משמע דאפי' בשתיי' שרי לי' ואמר המורה ואע"ג דלא ס"ל כוותייהו להתירו למוכרו לגוי אחר מההוא גוי מיהא שרי לאפרועי נזקו מ"ט דלא כל הימך ואינו נ"ל דאמאי מוקמי' מילתי' דרב אשי כתנאי אטו אפי' ת"ק מי לא מצינן למימר דמודה בהא דשרי למישקל דמי חמרא מיני' דהא לאונסי' אסרי' ניהלי' ואמרי מוקמי' למילתי' דרב אשי כרב יהודה בלחוד ונ"ל דהאי דאמר תלמודה כתנאי לאו אמילתי' דרב אשי איתמר אלא אמגע גוי דאסרי' ואמר תלמודא דתנאי פליגי עלה דר' יהודא בן בבא ור' יהודא בן בתירא מתירין ותנא דמתני' ובריית דאגרדמים הוי ת"ק דר' יהודא וראיתי כתוב בהלכות גדולות ומשום דאמרי' רב נחמן ורב עמרם ורב יצחק דאמרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו וקמו להו כר' יהודא בן בבא ור' יהודא בן בתירא ש"מ הילכתא כוותייהו ואינו נ"ל דהא כולהי אמוראי דהאי הילכתא סברי

כת"ק דר' יהודא ואסרי למגעו של גוי אע"פ של גוי שלא ראינו שניסכו כל שכן אם ניסכו לפנינו ובשלהי פרק השוחט מסיק ר' נחמן ורב עמרם ורב יצחק דאמרי אפילו למ"ד אדם אוסר דבר שאינו שלו הנ"מ גוי אבל ישראל לצעורי' קא מיכוין אלמא בגוי מודים דאוסר דבר ישראל אע"פ שאינו שלו:

דף ס.

איכא דאמרי אמ' רב פפא דעד ברזא אסור ואידך שרי אמר המורה ולית הילכתא כרב פפא דהוא איתוקם כתנאי וקם ליה רב פפא כרב יהודא ויחידאה היא והלכה כרבים דפליגי רבנן ואמרי בין מפיה בין מצדה טמאה דכולו חיבור. ואינו נראה לי. דהיכא אמרי' הלכה כרבים הני מילי היכי דלא קיימי אמוראי כיחידאי אבל היכא דעקרוה אמוראי למילתא דרבים ופסקי כיחיד בתר אמוראי סמכי' דאינון חזו לי' לטעמא דידהו ואיתברר להו כמאן הילכתא והכי פסקי בה"ג ור' יצחק מפאס זצוק"ל וכולהו רבואתא כלישנא בתרא דרב פפא:

דף סא.

פיסקא המטהר יינו של נכרי ונותנו ברשותו בבית שפתוח לרה"ר בעיר שיש בה גוים וישראל מותר בעיר שכולה גוים אסור עד שיושיב שומר פי' מדתני בסיפא והלה כותב לי שנתקבלתי ממך מעות מכלל דרישא דלא כתב לי' אלא אינו מניחו ליטול יינו עד שיפרענו והילכך כיון שיינו של גוי הוא אינו מותר עד שיהא ביתו פתוח לרה"ר ויהיו ישראל דרים שם אבל אם אין ביתו פתוח לרה"ר או בעיר שכולה גוים אע"פ שמפתח וחותם בידו אסור עד שיושיב שומר שכיון שהיין הוא של גוי ואינו נתפש עליו כגרב טרח נפשי' ומזיין ואינו ניתר אלא עד דאיכא תרתי מפתח וחותם ויהי' ביתו פתוח לרה"ר וישראל דרים שם באותה העיר אף על פי שאין מפתח וחותם בידו מותר ואינו נ"ל דבר זה כלל שאם אין מפתח וחותם ביד ישראל היאך נוכל להתירו בעבור שביתו פתוח לרה"ר והא תנן בפירקא דלקמן המניח נכרי בחנותו אע"פ שהוא יוצא ונכנס מותר ואם מודיעו שהוא מפליג כדי שיפתח ויגוף ותיגוב השתא ביין של ישראל שהוא נתפש עליו כגרב אסור בלא שומר ביינו של גוי לא כל שכן. אלא ודאי מתניתן במפתח וחותם ביד ישראל קמיירי ותו דקא מתמה תלמודא והא איכא רוכלין המחזירין בעיירות ואי בלא מפתח וחותם ביד ישראל היכי הוה מקילנן כולי האי למיסמך - ארוכלין א"ו במפתח וחותם ביד ישראל עסיקי' כדמפרש לקמן בברייתא ומתני' דלא תנא לי' בפירוש משום

דלא צריך למיתניי' דמילתא פשיטותא היא דצריך מפתח וחותם ביד ישראל אפילו ביין ישראל כ"ש ביינו של גוי:

המטהר יינו של נכרי ונותנו ברשותו והלה כותב לו שנתקבלתי ממך מעות מותר פי' אע"פ שהיין הוא של נכרי כיון שיכול ישראל ליטול אותו ואין הגוי מעכבו בשביל המעות שהרי כתב לו שנתקבלתי ממך מעות הו"ל כיינו של ישראל שתפקידו ברשותו של גוי והילכך אע"פ שאין ביתו פתוח לרה"ר ואין ישראל דרים באותה העיר מותר אבל מיהו צריך שיהא מפתח וחות ביד ישראל דבלא"ה במאי משתרי והכי מפרש לקמן בברייתא ותנא לא איצטריך לי' למתני' כדפרישית וחילק התנא בין יינו של גוי ליינו של ישראל דרישא דמיירי ביינו של גוי אינו [ומותר] במפתח וחותם ביד ישראל עד שיהא ביתו פתוח לרה"ר וישראל דרים באותה העיר. ואם אין ביתו פתוח לרה"ר או אם אין ישראל דרים שם אסור עד שיושיב שומר וסיפא דמיירי ביינו של ישראל מותר במפתח וחותם ביד ישראל בלבד אע"פ שאין ישראל דרים באות' העיר. והמורה פירש בסיפא מותר אם ביתו פתוח היא לרה"ר כדפרישית לעיל. ואינו נראה לי דא"כ מה חולוק יש בין רישא דלא כתב ליה התקבלתי ובין סופא דכתב לי' התקבלתי. ותו דקתני סיפא אבל אם רוצה ישראל ליטלו אינו מניחו עד שיתן לו מעותיו זה הי' מעשה ואסרו חכמים ואי כשביתו פתוח לרה"ר עסקי' אמאי אסרו חכמים והא תנן רישא דמותר א"ו כשאין ביתו פתוח לרה"ר עסקי' ומש"ה אסור דיינו של גוי ברשותו של גוי לא סגי בחותם ומפתח ביד ישראל בלבד עד שיהא בית הסמוך לרשות הרבי וישראל דרים שם או שיושיב שומר. וסיפא ל"צ מידי דמרישא שמעינן לה דאינו מותר אלא בבית הפתוח לרה"ר ועיר שיש בה גוים וישראל ולא תניא אלא לאשמעינן מעשה שהי' בבית שאן ואסרו חכמים. א"נ רישא מיירי ביינו של נכרי ממש וסיפא מיירי ביינו של ישראל אלא שהנכרי תופשו בעבור מעותיו: ת"ר אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצרו של נכרי ומילאהו יין. פי' יינו של ישראל וישראל דר באותו חצר מותר ואע"פ שאין מפתח וחותם בידו בחצר אחרת מותר והיא שיהא מפתח וחותם בידו. פי' היינו מתני' דכתב לו התקבלתי דה"ל יינו של ישראל. דכיון דיין ישראל הוא סגי לי' בחותם ומפתח בידו דכיון דנתפש עליו כגנב לא טרח ומזייף ואינו צריך בית הפתוח לרה"ר או שומר והאי ת"ק דברייתא הוא תנא דמתני'. יינו של גוי ברשותו של גוי וישראל דר באותו חצר מותר ואע"פ שאין מפתח וחותם בידו. כדאמר לי' ר' יוחנן לתנא בחצר אחרת אסור אע"פ שמפתח וחותם בידו פי' כי רישא דמתני' דאסור עד שיהי' ביתו פתוח לרה"ר ויהיו ישראל דרים שם או שיושיב שומר וחכ"א לעולם אסור עד שיושיב שומר כו' פי' אוקומנא דאיינו של ישראל

ברשותו של גוי ואין ישראל דר באותו חצר פליגי דת"ק שרי לי' במפתח וחותם ביד ישראל בלבד וחכמים אסרי עד שיושיב שומר דל"ש להו לחכמים בין יין של גוי בין יינו של ישראל דבכולהו מצרכי שומר ולא סגי במפתח וחותם ביד ישראל והני חכמים הן חכמים דפליגי על ר"א. וכך אמר רב יצחק מפאס זצוק"ל וקי"ל כת"ק דקאי כר"א דלא חייש לזיופא וכך מצאתי שרבי' צמח גאון זצוק"ל פירש כל המשנה בין רישא ובין סיפא כשמפתח וחותם ביד ישראל. וכבר איפסקא הילכתא כר"א. ויינו של ישראל ברשותו של גוי. ומפתח וחותם ביד ישראל מותר אבל מיהו צריך חותם בתוך חותם כדאמרן בפ' אין מעמידין אבל יינו של גוי ברשותו של גוי ליכא מאן דפליג דלא סגיא במפתח וחותם ביד ישראל עד שיושיב שומר והילכך זה שרגילים הגוים לקנות יין מן היהודים וחותמין אותו ומוליכים אותו ממקום למקום ומוכרין אותו לישראל איסור גדול הוא ואין להצירו בשום פנים שבעולם דכיון דכיון דהיין הוא שלהם ואינו נתפש עליו כגנב לא סמכי' אחותם וחיישי' לזיופא ואין תנא שמתיר דבר זה דעד כאן ל"פ אלא ביין ישראל אבל ביין הגוים ליכא מאן דפליג דלא סמכי' אחותם וצריך שומר:

פרק השוכר

דף סב.

השוכר את הפועל לעשות עמו ביי"נ כו' פי' יי"נ של גוים הוי כשמשכשך אותו לתוכו לשם ע"ז וזה הי' נסוכם אפילו שלא בפני ע"ז ולר' יהודה דאמר אין מנסכין אלא בפני ע"ז הי' הגוי מוליך יינו לפני ע"ז ומנסך ממנו קצת וכל השאר הי' נקרא יין נסך מפני שהכל נעשה תקרובת ע"ז כיון שניסך ממנו קצת דומיא דעורות לבובין דבעבור הלב שאי' מקריב בפני ע"ז בלבד נעשה כל הבהמה ועורה תקרובת ע"ז:

דף סב:

דילמא מזבל כו' ואע"ג דקי"ל כר"י דאמר זה וזה גורם מותר הכי מילי דיעבד אבל לכתחלה אסור לזבל כדפרישית בפ' כל הצלמים:

מי לא תניא אחד אבן שנסקל בה ואחד עץ שנתלה בו כו' פירש מש"ה מקשה מברייתא ולא מקשה ממאי דתנן בתמורה אילו הן הנקברין נפילה שליא תיקבר ושור הנסקל ועגלה ערופה וצפרי מצורע ושער הנזיר ופטר חמור משום דלא הני מיתקלקלי בקבירתן ולא אתי בהו לידי תקלה אבל חיטי דלא מיתקלקלי אתו בהו לידי תקלה:

וכי בא עלי' ליחול עלי' איסור אתנן פי' דהכי אמר לה הרי לך טלה זה על מנת שאבוא עליך הילכך כל זמן שלא בא עלי' לא קנאתו אלא לכשיבוא עלי' ולכשיבוא עלי' הרי אית עליו איסור אתנן ואמאי מותר אמר ר' אלעזר כשקדמה והקריבתו. פי' בודאי אלו הוה קיים בשעת ביאה חייל עלו' איסור אתנן אלא דיהיב לה פי' ה"ד מילתא דר' אלעזר דאמר כגון שקדמה והקריבתו. אי דאקני' ניהל' מעיקרא כגון דיהב ניהל' במתנה מעכשיו ולא אמר לה ע"מ שאבוא עליך אלא הקנהו לה בלי שום תנאי אבל מיהו סמך עליה שלא תמרוד בו מלהיבעל לו. אי הכי מתנה בעלמא היא דיהבי' ניהלייתו ואע"ג דהוא קיים בשעת ביאה כיון שאם תרצה למאן שלא תיבעל לו אינו יכול לתובעה בדין ליקח ממנה הטלה אשתכח דלא הוי אתנן אלא מתנה בעלמא אטו כל מתנה דיהיב אינש לזונה בלא על תנאי ביאה מי נאסר לגבוה וה"נ היכי דמי כיון שאינו יכול להוציאו בדיינים אם לא תיבעל לו ואי דלא אקנייה ניהלה מעיקרא היכי מציא מקרבא לי' פי' אם לא הקנה לה אלא על מנת שיבוא עלי' היכי מציא מקרבא לי' קודם ביאה והא לא הוי דיד' ולכשיבוא עלי' חייל עלי' אתנן למפרע. לא צריכא דאמר לה ליהוי גבך כו' וקשיא לי אמאי אידחק ר' אלעזר לכולי האי ואוקמה כשקדמה והקריבתו ולא אוקמה כדאמרן כגון דאקניי' ניהלה מעיקרא דאע"ג דבא עלי' לא מיתסר כיון דאינו יכול להוציאו מידה אם לא תיבעל לו:

דף סג.

וכי אמר לה בטלה זה מה הוי והא מיחסרא משיכה קשיא לי אטו כי בא עלי' והדר יהיב לה טלה באתננה וייחד לה אותו הטלה לא הוי אתנן עד דמשכא לי' מעיקרא. והא אמרי' בפ' מרובה אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו בא על אמו (איתביעה) [אי תבעה] לי' קמן בדינא מי אמרי' לי' קים הב לה אתנן אלא אע"ג דכי תבעה לי' קמן בדינה לא אמרי' לי' הב לה כיון דקא יהיב לה הוי אתנן אלמא מוכח מהכא דאע"ג דלא משכא לי' כיון דאתני בהדי' דליתיב לה ויהיב לא אתנן הוי:

דף סג:

אמר ר"פ כשהקדים לו דינר רב אשי אמר כגון שנטל ונתן ביד קשיא לי אי הכי אדתני רישא צאו אכלו בדינר זה. צאו ושתו בדינר זה לפלוג וליתני בדידה בד"א כשהקדים לו דינר א"כ שנטל ונתן ביד אבל אם לא הקדים לו דינר ולא נטל ולא נתן ביד מותר:

דף סה.

הא דאמר לי' העבר לי' מאה חביות במאה פרוטות כו' קשיא לי כיון דמוקמינן לברייתא דאמר ליה מאה חביות במאה פרטות אם כן האי דתניא לעתותי ערב שכרו מותר היכי דמי אי דלא אשלים למאה חביות כל היום אמאי שכרו מותר. ואי דאשלימנהו והאי חביות אחרינא הוא אפי' בחצי היום נמי עיין במהדורא תנינא:

דף סה:

פיסקא יין נסך שנפל ע"ג ענבים כו' הדר שרי רבה למיטחינהו ולמופייה ולזבונה לגוים שלא בפני ישראל מהכא מוכח דאי אפאה ישראל לגוי אע"פ שהפת של גוי מותר ולא נאסרה אלא כשאפאה גוי וקשיא למאי דאמינא לעיל דאפילו אפאה ישראל לגוי אסורה ומאי דקשיא לי אמאי תני פת בלחוד והא בכלל בישולי גוים הוא. ראיתי כתוב בתוס' מש"ה תני פת ושלקות שבתחלה גזרו על בישולי גוים ואל על הפת ולבסוף גזרו על הפת משום דבישולי גוים זהו הוא דבר הצריך אומן לבשל שיש לך אדם שיודע לתקן תבשילו ולבסמו. וכשיהודי רואה גוי שיודע לתקן מאכלו היטב מתאוה לתבשילו ונמלך אחריו ומחתן בו אח"כ גזרו על הפת שראו עוד שנמשך אחריהן מפני אפייתן שהי' שולח לגוי לאפותה ומתוך כך נמשך לבו אחריו שנכנסת אהבה וריעות ביניהם ובאים ומתחתנים יחד וחתנות דשכר לא דמי לחתנות דתבשיל של גוים דאיסור חתנות של שכר אינו משום עשיית שכר שאפילו עשאו ישראל שכר אינו אלא מפני שאם היה מותר לשתות משכר שלה' היה הולך בביתו ומשתכר עמו ומתוך כך מתחתן עמו והילכך כי שתי בביתו של ישראל או אבבא דחנותא הוי הרחקה אבל בביתו של גוי אסור שהרי משתכר על ידו ובא ומתחתן בו הילכך לא דמי חתנות דשכר לחתנות של פת ובישולי גוים ומש"ה אנו אוסרים פת של גוי לאוכלה בכל מקום הוא שאפאה גוי אבל אם לא אפאה גוי אפילו הוא של גוי מותרת דבישולי גוים אינן אסורין אלא משום שאם התיר לו בישולי גוים ישלח לו תבשילו לתקנו או יאמר לו בביתו הוא יתקן תבשילי ומתוך כך מתחתן בו אי נמי יש לומר כדקאמינא מעיקרא דפת של גום אע"ג דאפאה ישראל אסורה והכא דשרא רבא משום דלאו לגוים אפאוה אלא לעצמו אוחרי כן מכרוה לגוים דפת זו ודאי מותרת ולא תקרא פת של גוים להכי אמר שלא בפני ישראל:

דף סו.

חמירא דחיטי וחמירא דשערי אביי אמר בנ"ט רבא אמר במשהו פי' חמירא דחיטי וחמירי דשערי חד דתרומה וחד דחולין ונתערבו זה בזה ואי קשיא היכי מיפלגי בתרומה דחד אמר בנ"ט וחד אמר במשהו והא קי"ל דתרומה עולה בא' ומאה תשוב' היכא אמרי' דתרומה עולה בא' ומאה הנ"מ בדבר יבש שלא נן טעם זה בזה כגון חיטין בחיטין או תאנים בתאנים וכן שאר מיני פירות דתנן בתרומו' סאה של תרומה שנפלה לפחות ממאה חולין כו' התם ודאי דלא יהבא טעמא תרומה בחולין אמרי' דתרומה בטלה לאחד ומאה וסמכוה רבנן אקר' דכתיב את מקדשי שהסאה מקדשת צ"ט סאין אבל בדבר לח כגון משקין של תרומה במשקין של חולין או בדבר המתבשל או נ"ט כגון תבלין של תרומה שנתנן בקדרה של חולין או שאור של תרומה שנתנו בעיסה של חולין או עדשים ותרומה שנתבשלו בגריסים של חולין הרי הן כשאר כל האיסורין שדינן בנותן טעם ואם הוא מין במינו במשהו ולא אזלי' התם בתר מאה ואחד דתנן בפ"ב דערלה ולמה אמרו כל המחמץ והמתבל והמדמע להחמיר מין במינו להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כיצד שאור של חטים שנפל לתוך עיסת חיטים ויש בו כדי לחמץ בין שיש בו לעלות באחד ומאה ובין שאין בו לעלות במאה ואחד אסור אין בו לעלות באחד ומאה בין שיש בו כדי לחמץ ובין שאין בו כדי לחמץ אסור פי' היכי דיש בו כדי לחמץ אלינן בתר טעמא ואע"ג דהוא בא' ומאה לא בטיל ואע"ג דחטין בחטין בטלי בא' ומאה הנ"מ בדבר יבש דלא יהיב טעמא אבל האי דיהיב טעמא אזלי' בתר טעמא ולא בטל בא' ומאה ואם אין בו כדי לחמץ הדרינן לדין התרומה שעולה באחד ומאה ורואין אם אין בו לעלות באחד ומאה אסור ואם יש בו לעלות באחד ומאה מותר כדין חטים בחטים וזה החומר שאנו נותנין לו שאע"פ שאין בו כדי לחמץ אם אין בו כדי לעלות באחד ומאה אסור דוקא מפני שהוא מין במינו דהיינו שאור של חטים ועיסה של חטים. אבל אם היה מין בשאינו מינו כיון שאין בו בנותן טעם היה מותר אע"פ שאין בו כדי לעלות באחד ומאה והוא שוה לכל איסורין שבתור' כדקתני סיפא להקל ולהחמיר מין בשאינו מינו כיצד גריסין שנתבשלו עם עדשים ויש בן בנותן טעם בין שיש בהן לעלות באחד ומאה בין שאין בהן לעלות באחד ומאה אסור. אין בהן בנותן טעם בין שיש בהן לעלות באחד ומאה בין שאין בהן לעלות באחד ומא' מותר נמצא עכשיו בעבור שאין האיסור בעין אלא נתן טעם בהיתר ובטל ממשו שוה לשאר האיסורין שבתורה שאם יש בו בנ"ט אע"פ שיש בו לעלו' באח' ומאה אסור ואם אין בו בנותן טעם אע"פ שאין בו לעלות באחד ומאה מותר שאלו הי' ממשו ולא נתן טעם כגון יבש ביבש אע"פ שהוא מין בשאינו מינו לא

הי' בטל בפחות ממאה ואחד אם לא הי' ידוע האיסור כדתנן בפ"ד דתרומות ר' יהושע אומר תאנים שחורות מעלים אם הלבנו' והלבנות מעלות את השחורות עגולי דבילה גדולים מעלים את הקטנים. והקטנים מעלים את הגדולים העגולים מעלים את המלבנים והמלבנים מעלים את העיגולים ור' אליעזר אוסר ר"ע אומר בידוע מה נפלה אין מעלות זו את זו וכשאינו ידוע מה נפלה מעלות זו את זו כיצד חמשים תאנים שחורות וחמשי לבנות נפלה שחורה השחורות אסורות והלבנות מותרות נפלה לבנה הלבנות אסורות והשחורות מותרות בשאין ידוע מה נפלה מעלות זו את זו ונ"ל דאפילו ר' יהושע ור"ע דמקילין הני מילי בתאנים שחורות ולבנות שכולן מין תאנים הן אבל הרבה מיני פירות שנתערבו זה בזה ואחד מהן תרומה אין מעלין זא"ז ואין ממשה של תרומ' בטל אלא באחד ומאה במינו אבל כשבטל ממשו ונתן טעם ונימח בהיתר אם אין בו בנ"ט אע"פ שאין בו לעלות באחד ומאה מותר כשאר כל האיסורין שבתורה ורישא מפני שהוא מין במינו אע"פ שנימח האיסור ואינו בעין ואין בו בנ"ט אינו בטל עד שיהא בו באחד ומאה. כדין אם הי' ממשו קיים מפני שהוא מין במינו והייא מין במינו דתנן ברישי' דההיא מתני' לא דמי להוא מין במינו דפליגי בי' אביי ורבא דהתם תנן אין בו לעלות באחד ומאה בין שיש בו כדי לחמץ בין שאין בו כדי לחמץ אסור טעמא דאין בו לעלות באחד ומאה הא אם יש בו לעלות באחד ומאה ואין בו בנ"ט מותר והכא אמרי' מין במינו בכל שהוא. ואפילו באלף לא בטל אלא אותו מין במינו דמתני' הוא חטי בחטים אבל שאור ועיסה אינו שוין לא בשמא ולא בטעמא אבל חמירי דחיטי ותמירי דשעי הן שוין בשמא והילכך הוי דינו בכל שהו כדין מין במינו במשהו אבל שאור ועיסה אינו מין במינו והילכך אם אין בו בנ"ט בטל באח' ומא' לא קרא' התנ' מין במינו אלא מפני ששניה' מין חטי' וצרי' להעלותו באחד ומאה ולאו משום האי קושי מפרישנ' הכי דהא ל"ק ולא מידי דהך מתני' רבנן היא דלית להו מין במינו לא בטיל ורבא ואביי דאמרי כר' יהודא אלא משום דחזינא דאביי אזיל בתר טעמא ורבא בתר שמא והכא לאו שוו לא בטעמא ולא בשמא ובחלא לנו חמרא נמי דלא שוו לא בטעמא ולא בשמא מודים שניתן בהם שני מינים וההי"נ בשאור ועיסה כדפרישית בפ' כל שעה במהדורא בתרא עיין במהדורא תליתאה שפירשתי דשאור ועיסה הן מין במינו וזה מה שאנו אומרים בתרומה שעוהל באחד ומאה זה החומרא אינו אלא מדרבנן דמדאורייתא כל איסור שבעולם שנתערב בהיתר ואין ידוע האיסור וההיתר אע"פ שממשו קיים בטל חד בתרי כדתנן בפ' ג"ה גיד הנשה שנתבשל עם הגידים בזמן שהוא מכירו בנ"ט ואם אינו מכירו כולן אסורין והרוטב בנ"ט וכן חתיכה של נבלה וחתיכה של דג טמא שנתבשלו עם החתיכות בזמן שהוא

מכירן בנ"ט ואם אינו מכירן כולן אסורין והרוטב בנ"ט והוינן בגמרא על מה דתנן ואם אינו מכירו כולן אסורין מפני שממשו של איסור קיים ואין ידוע אי זהו וניבטל ברובא אע"ג דאין מכירו ותירץ ברי' שאני והה"נ הוינן בחתיכה של נבלה ותיבטל ברובא הניחא למ"ד כל שדרכו לימנות שנינו אלא למ"ד את שדרכו לימנות שנינו מאי איכא למימר ותירץ שאני חתיכה הואיל וראוי' להתכבד בה בפני אורחים אלמא כל איסור שנתערב בהיתר וממשו קיים ואינו ניכר אם לא נתן טעם בהיתר בטל ברוב ומה שאמרנו גבי גיד ברי' שאני וגבי חתיכה מפני שראוי' להתכבד בה בפני האורחים ואינן בטלים ברוב הם חומרא דרבנן וכן כל דבר שדרכו לימנות שאינו בטל מפני חשיבותו הכל הוא חומרא דרבנן ואע"ג דדרשי' את מקדשי וכן התרומה שאינה בטלה ברוב אלא באחד ומאה היא חומרא דרבנן ואע"ג דדרשינן את מקדשי מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא דהכי אמרי' בנדה בפ' יוצא דופן המדומע פטור מן החלה ואמרי' חלה בזה"ז דאורייתא לא אתי מדומע דרבנן ופטר לחלה דאורייתא עיין מ"ש בפ' ואלו עוברין בפסח במהדורא בתרא אלמא המדומע אינו אסור אלא מדרבנן דמדאורייתא חד בתרי בטל וחכמים החמירו בתרומה להצריכה אחד ומאה ואע"פ שאינו דבר שדרכו לימנות או דבר הראוי להתכבד בו כגון סאה של חטין בצ"ט סאין אחרים וזה חומר החמירו בתרומה משא"כ בשאר האיסורין וכך נ"ל נמי ערלה וכלאי הכרם שצריכין אחד ומאתים מדרבנן הוא דסמכו אקרא דיחזקאל דכתיב ושה אחד מן המאתים אבל מן התורה היו בטלים ברוב והכי אמרי' בפ' הניזקין גבי ערלה וכלאי הכרם מדאורייתא חד בתרי בטיל ורבנן וא דגזור והיכא דנימח האיסור ונתבשל בהיתר שאיסורו בנ"ט הוא מדאורייתא כדאמרי' לקמן בפירקין א"ר אבהו אמר ר' יוחנן כל שטעמו וממשו אסור ולוקין עליו וזה כזית בכדי אכילת פרס טעמו ולא ממשו אסור ואין לוקין עליו ובזה השוו חכמים כל האיסורין ולא החמירו בתרומה ובערלה יותר משאר האיסורים שאם יש באיסור בנ"ט אסור ואם לאו מותר אע"פ שאין בו לעלות באחד ומאה חוץ ממין במינו בתרומה שצריך אחד ומאה אע"פ שאין בו בנ"ט כדתנן להחמיר מין במינו והיא חומרא דרבנן. רבא אמר במשהו בתר שמא אזלינן. והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי האי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי והוה ליה מין במינו ובמשהו ק"ל דהכא אמרי' קסבר רבא מין במינו במשהו ובפ' גיד הנשה אמרי' אמר רבא אמור רבנן בטעמא. ואמור רבנן בקפילא ואמרו רבנן בששים כו' עד מין במינו דלא יכיל למיקם אטעמא כגון שמנונית דגיד הנשה אי נמי מין בשאינו מינו היכא דליכא קפילא דטעים בששים הכא ס"ל כר' יהודא דאמר מין במינו לא בטיל והכא ס"ל כרבנן דאמרי בטל ותו דבמסכת זבחים ב' כל הזבחים שנתערבו אמרי' אמר

רבא אמור רבנן בטעמ' ואמור רבנן ברוב' ואמר רבנן בחזות'. מבשא"מ בטעמ' מין במינו ברוב' והיכא דאית לי' חזותא במראה אלמא ס"ל דמין במינו בטל ברוב כיון שאין אדם יכול להבחין טעמו ויש לומר דאמור רבנן קאמר ולפרושי מילתייהו קאתי ולי' לא ס"ל אלא כדאמרי' בהלכתין מין במינו בכל שהו וצריכין עיון וכך מצאתי בתוס' כתוב ואע"ג דרבא גופי' קאמר בפ' גיד הנשה מין במינו דליכא למיקם אטעמא בששים האי אליבא דמאן דאמר מין במינו בששים אמרה ולי' לא ס"ל ורבי יצחק מפאס זצוק"ל פסק התם דשמנוניתו דגיד הנשה משערינן ליה בששים כדרבא כו' וקשיא דידי' אדידי' דהכי פסק מין במינו בששים. ולקמן בהאי פירקא פסק מין במינו במשהו. וגם המורה פי' התם במילתי' דרבא אמור רבנן בששים בפ' בתרא דע"ז פסקי' הילכתא בכל איסורין שבתורה בששים. דמשמע מאי דפסקי בע"ז בששם אפילו במין במינו פסקי' הכי וגם במילתא דר' חייא בר אבא דאמר כל איסורין שבתורה בששים. פירוש היכא דבדקינ' ולא יהיב טעמא. אי נמי ליכא למיקם אטעמא כגון מין במינו דאלמא ס"ל למורה דמין במינו בששים. וקשיא דידי' אדידי' דהמורה פסק בפסחים בפ' כל שעה דכל איסורין שבתורה מין במינו כל שהוא כדכתבית לקמן. בפירקין הילכך ליכא לפרושי האי בששים אלא מין בשא"מ. ומילתי' דרבא נמי אמור רבנן קאמר והן חכמים דפליגי אדר' יהודא ולי' לא ס"ל אלא כר' יהודא דאמר מין במינו במשהו כדאמר הכא בפירוש ענין מה שכתבתי במהדורא תנינא בסוף מסכתין:

דף סו:

חמרא לנו חלא אבייי אמר במשהו ריחי' חלא וטעמא חמרא חלא והו"ל מין במינו ומין במינו במשהו רבא אמר בנ"ט ריחי' חלא וטעמי' חמרא חמרא. והו"ל מין בשא"מ ומין בשא"מ בנ"ט הכי גרסי' ולא גרסי' במילתי' דאביי בתר שמא אזלי' ובמילתא דרבא בתר טעמא אזלי' דא"כ קשיא דידהו אדידהו דלגבי חלא דחמרא וחלא דשיכרי אמרי איפכא. ואי קשיא כיון דאמר אביי לעיל דבתר טעמא אזלינן היכי אמר דריחי' חלא וטעמי' חמרא חלא ניזיל בתר טעמא ולהוי חומרא. תשובה אמר לך אביי אע"ג דטעמי' חמרא כיון דריחי' חלא לאינשי היכי מצינן למיזל בתר טעמא ולא שייכא הכא פלוגתא דידהו דלעיל כלל. אלא בסברא קמיפלגי דמ"ס חלא חשיב לאנשי ומ"ס חמרא חשיב לאינשי ובהא פלוגתא איפלגי נמי רב יהודה ורב חסדא בפ' המוכר פירות דרב יהודה סבר מברכין עליו בורא פרי הגפן. דחמרא הוא' ורב חסדא סבר שהכל דחלא הוא. ואיפלגי בה נמי ר' יוחנן ור' יהושע בן לוי דר' יוחנן סבר ריחי' חלא וטעמי' חמרא חמרא. וריב"ל סבר ריחי'

חלא חמרא חלא. ופסק רבי' שלמה בן היתום זצוק"ל התם הלכה כריב"ל וכתב חסדא ואינו נ"ל דכיון דאיפלגי בהא פלוגתא אביי ורבא ובתראי כינהו הא קיי"ל בכל דוכתא הלכה כרבא בר מיע"ל קג"ם וכך פסק גם רבי' יצחק מפאס זצוק"ל דהלכה כרבא וכך פסק גם רבי' חננאל זצוק"ל:

רבא אמר מותר ריחא לאו מילתא הוא קשיא לי היכי אמר רבא ריחא לאו מילתא היא ושרי להריח יין נסך האסור בהנאה והא בפ' כל שעה איפלגי אביי ורבא בהנאה הבאה לו לאדם בעל כרחו דאביי שרי ורבא אסר ופירש המורה שם כגון ריח קטורת של ע"ז והתם מסתייע רבא מרוח הקטרת דאמרי' התם אין מועלין בו. ודייק רבא מעילה היא דליכא הא איסורא איכא אלמא מהתם מוכח דסבר רבא ריחא מילתא הוי אפילו בע"כ כ"ש ברצונו. ונ"ל לתרץ דהיכא שרי רבא הני מילי בריחא דיי"נ דלא חשוב ריחא דיין לברוכו על ריחא דידי' כי היכא דחשיב ריחא דבשמים וריח הפירות כגון אתרוגא וחבושא וכי היכ דלא חשיב לענין ברכה ה"נ לא חשיב לענין איסורא. אבל רוח הבשמים דחשיב לענין ברכה חשיב נמי לענין איסורא. אבל רוח הבשמים דחשיב לענין ברכה חשיב נמי לענין איסורא ושייכא פלוגתא דהכא דאביי ורבא לפלוגתא דרב ולוי בפ' כיצד צולין אמר רב בשר שחיטה שמן שצלאו נתן בשר נבילה שחיטה כחוש אסור דאזיל האי ומפטם לי' להאיך והדר האיך ומפטם לי' להאי ולוי אמר בשר שחיטה כחוש שצלאו עם בשר נבלה שמן מותר ריחא לאו מילתא היא עבד לוי עובדא בי ריש גלותא בגדי ודבר אחר. ואמר בעל ההלכות בהלכות דם שחיבר והילכתא כלוי דקקא מסייע לי' קרא משרת ליתן טעם כעיקר דאסור טעמא הוא דקא קפיד רחמנא אבל ריחא לא ודוקא דיעבד אבל לכתחלה לא. דעד כאן ל"פ רב ולוי אלא שצלאו אבל צולין לא קאמר ואי קשיא לך דעבד לוי עובד בריש גלותא בגדי וד"א הכי אמרי' עבד עובדא דאיבשל גדי וד"א ושרא אבל לכתחלה אסור ואיתמר בת תיהא גוי בדישראל ולא כלום ישראל בדגוי אביי אמר אסור רבא אמר מותר אביי אמר אסור ריחא מילתא היא רבא אמר מותר. ריחא ולא כלום היא. וקם לי' אביי בשיטתי' דרב וקם לי' רבא בשיטתי' דלוי וקיי"ל אביי ורבא הילכתא כרבא והויא לה הילכתא כלוי דאמר ריחא ולא כלום הוא. וכך השיב גם רבי' האי גאון זצוק"ל דהלכה כלוי אבל דוקא דיעבד שרי אבל לכתחילה לא דבין רב ובין לוי לא קאמרין אלא שצלאו אבל צולן לכתחלה לא גם רבי' יצחק מפא' זצוק"ל פסק כאן דהלכ' כרבא ובפ' גיד הנש' אתיי' בגרר' לפלוגת' דר' ולוי' ופס' הלכ' כלוי ודוק' דיעב' אב' לכתחל' לא וגם המור' אמ' בכיצ' צולין הלכ' כלוי משו' דפליגי בהא מילת' בבת תיה' ביי"נ אביי ורב' בשלהי ע"ז דאביי אסר ורבא שרי משום דריחא לאו מילתא הוא ואביי ורבא הלכה

כרבא וקשיא לי במה דפסקו רבוותא דוקא דיעבד אבל לכתחילה לא דהא רבא שרי ביי"נ לכתחילה שיריח בו ישראל והשתא דריחא דאיסורא ממש שרי לכתחילה במאי דאיפטם בריחא דאיסורא לא כ"ש ונ"ל דמדברי רבא יש להתיר אפיו לכתחילה והאי דקאמרי בפלוגתא דרב ולוי שצלאו לאו למימרא דדוקא דיעבד שרי אבל לכתחילה לא אלא להודיעך כחו דרב דאפילו דיעבד אסור אבל לוי דסבר ריחא לאו מילתא הוי אפילו לכתחילה שרי כרב ורבי' חננאל זצוק"ל אמר ואע"ג דאיכא למימר כרבא דריחא לאו מילתא הוא קבלנו מרבותינו דאכתי צריכא עיונא ובהא לא שרינן לה דהא לא איפסקא הילכתא בהדיא ובפ' כיצד צולין פסק הלכה כרב משום דאתקומא מילתי' אליבא דכ"ע כדמוקים לה רבב"ח משמי' דר"ל ורב כהנא תנא כוותי' ומר בר רב אשי סבר כוותי' ואינו נראה לי דאע"ג דתני רב כהנא כוותי' וסבר מר בר רב אשי כוותי' לא סמכינן אלא אפסקא דתלמודא דפסק אביי ורבא הלכ' כרב' בר מיע"ל קג"ם מדפרט יע"ל קג"ם ש"מ בכל דוכתי' הלכה כרבא ורבי' יצחק מפאס שצוק"ל דחה זה הפסק שלרבי' חננאל בפ' נ"ה מראיות אחרות ולא נראו לי ויש להחמיר כרבי' חננאל משום מר בר רב אשי דהוה בתרא וקיי"ל בכולי תלמודא הלכה כמר בר רב אשי:

דף סז.

פיסקא זה הכלל כל שבהנאתו בנותן טעם כו' רב אחאי שיער חלא בחמשין רב שמואל בר רב חייא שיער שיכרא בשיתין והילכתא אידי ואידי בשתין מתוך דברי ההלכה מוכיח דבטל בששים אבל בהלכות גדולות בהלכות יין נסך מצאתי כתוב חבית שיש בתוכה משקין בין יין בין שמן בין כל משקין ונפל לתוכה עכבר או שרץ שיעורו אחד מאלף והחבית והמשקה מותרין פחות מאלף אסורין החבית והמשקין ואם ביקש לטהר את הכלי מכניסו לכבשן עד שיהי' כבתחילה והילכתא משערינן חלא ושיכרא בשיתין מידי דהוה אכל איסורין שבתורה הנה בעל ההלכות מחלק בין חלא ושיכרא ובין שאר משקין דקסבר דלא איפסקא הילכתא בשיתין אלא אחלא ושיכא אבל אשאר משקין סמכינן אמילתי' דרב תחליפא בר גזא דאמר לרבינא דילמא כתבלין בקדרה דמי דאפילו באלף לא בטיל ומצאתי תשובה לרבי' האי גאון זצוק"ל על ענין זה שמנה שרצים שנפל אחד מהם באחד מן המשקין דבר זה כתוב בהלכות פ' שמעון קיארא חבית שיש בה משקין בין יי"נ בין שמן ונפל לתוכה שרץ או עכבר שיעורו אחד מאלף ואם ביקש לטהר את הכלי מכניסו לכבשן עד שיהא כבתחילה ואין אנו יודעין מאין נסח ר"ש דברים הללו אלא ששמענו כי מעשים לבני ארץ ישראל שנמצאו בהם דברים הללו ומשם נסחם ואשר

מצינו בתלמוד בענין זה ההוא עכברא דנפל בשיכרא אסרי' רב להההוא שיכרא אמרוה רבנן קמי' דרב ששת נימא קסבר רב נטל"פ אסור א"ל בעלמא קסבר רבנטל"פ מותר והאי חידוש הוא דהא מימאס מאיס ובדילי אינשי מני' ואפ"ה אסרי' רחמנ' ואמרי' בה אמר רבא הלכת' נטל"פ מותר וטעמ' דרב בעכברא בשיכרא לא ידענא מאי היא אי משום דקסבר נטל"פ אסור ולית הילכתא כוותי' אי משום דקסבר עכברא בשיכרא אשבוחי משבח ואיבעי' להו נפל לגו חלא מאי ואמרי' בסופה רב אחאי שיער בחלא בחמשין רב שמואל ברי' דר' אבהו שיער בשיכרא בשיין והילכתא אידי ואידי בשיתין ככל איסורין שבתורה וקאמרי בנן הני מילי היכא דלא אימרטוט שרץ ונמצא כולו אבל אימרטוט לא בטל דקאמרי' בשמעתא לענין עכברא דנפל לגוי חלא וא"ל רב הלל לרב אשי הוי עובדא בי רב כהנא ואסר א"ל האי אימרטוטי אימרטוט רבינא סבר לשיעורא במאה וחד אמר לא חמור מתרומה דעולה באחד ומאה א"ל רב תחליפא בר גזא לרבינא ולישערי' מר כפלפלין ותבלין דאפילו באלף לא בטיל ובהכי רגילי רבנן דמורו ומחמרי עד כאן התשובה ומצאתי כתוב דגרסי' במס' תרומו' בפ' י' בגמ' דבני מערב ר' יוסי בר אבין הור' בהדין עכבר' חד לאלף ויש להקשו' על מילתי' דרבינא דסבר לשעורי' בא' ומאה כתרומה דהא אינו עולה בא' ומאה אלא ביבש דאינו נ"ט אבל היכא דאיכא נ"ט אפילו באחד ומאה לא בטל כדכתבית לעיל וה"נ בדבר לח דיהיב טעמא עסקי' תשובה הכי סבר רבינא דטפי משמים לא יהיב טעמא ואפילו אי בעינן להחמורי עלוי' נחמר כתרומה דהיכא דהוי ין במינו אע"ג דאינו בנ"ט בעינן בא' ומאה כדכתבנא לעיל וה"נ מיסתעיין אי מחמירין בי' ואהדר לי' רב תחליפא דילמא יהיב טעמא כתבלין בקדרה:

דף סט.

פיסקא המניח נכרי בחנותו כו' וכי מאחר דקי"ל הלכה כרשב"ג דלא חייש לשתימה כוותי' כר"א דלא חייש לזיופא האידנא מ"ט לא מותבינן חמרא בי גוים פירש והמורה הלכה כר"א דלא חיישי' לזיופא דחותם א' ואינו נ"ל דהא פסקי' הלכה לעיל בפ' אין מעמידין דיין צריך חותם בתוך חותם ואם ר"א התיר בחותם א' א"כ קשיא הילכתא אהילכתא א"ו לא התיר ר"א אלא בחותם בתוך חותם ומגופת החביות שהוא טוחה בטיט יפה כחותם בתוך חותם דמי והלכך ליכא למיחש שמא יפתח ויגוף אבל השחימה אינו דומה כחותם בתוך חותם ואי לאו דקי"ל כר"ש לא הוי שמעי' לה מר"א א"נ מאי דאמרינן הכא מ"ט מ"ט לא מותבי' חמרא בי גוים אפילו בחוץ חותם קאמר. לעולה מגופת החבית לבד לא יקרא חותם בתוך חותם ועיין בקונטרס תשובותי ובמהדורא בתרא:

דף ע.

ההוא חמרא דהוה יתיב בביתא דהוה דר ישראל בעלית' וגוי בתתא כו' קשיא לי נהי דביממא חזי ליה מלעילא בצילא מאי איכא למימר ויש לומר כיון דישראל דייר עילוי' בליל' נמי מירתת דילמא מרגיש לי' והנכון לומר דלפי שעה הונח שם ולא שהה בלילה:

דף ע:

למימרא דטהרות אלומי מיי"נ אין דתניא חצר החלוקה במפספס כו' נ"ל דלא גרסי' דתניא אלא דאיתמ' דאפלוגתא דרב ור' יוחנן לא אמרי' דתניא:

דף עא.

פיסקא המוכר יינו לנכרי וכ' סוף סוף מכי מטא אוירא דמנא דגוי קניא יי"נ לא הוי עד דמטי ארעיתא דמנא זו השיטה. מוכחת דאין הניצוק חיבור לייי"נ דא"כ משעה שהגיע ראש הקילוח לקרקעיתו של כלי נעשה יי"נ ואסר כל היין שבכלי של ישראל משום ניצוק ואמאי בעינן שיגיע כל היין לקרקעית כליו של גוי ומהכא מוכח דאויר כלי קני ובגטין בפ' הזורק אמרי' דאויר כלי אינו קונה עיין בקונטרסי במהדורא בתרא בפ' הזורק תירוץ הקושיא בהלכה הוא מלמעלה והיא מלמטה:

דף עב.

פיסקא נטל את המשפך כו' לא פחסתו צליחותו תיפשוט ניצוק תבעי קשיא לי כיון דר' חייא מפרש למתני' ותני שפחסתו צלוחיתו ומש"ה אסור היכי לא מצי למיפשט מינה דניצוק אינו חיבור. ואי ניצוק הוי חיבור אמאי איצטריך רבי חייא לפרושי מתניתין שפחסתו צליחותו. עיין במהדורא בתרא. ופסקא דהילכתא פסק המורה דניצוק חיבור. וכך פסק גם רבינו זצוק"ל וכך פסק גם רב"י מפאס זצוק"ל אבל בהלכות גדולות לא מצאתי זכר לנצוק כלל:

דף עב:

אי גוי המערה אפי' גוא דחביתא נמי ניתסר פי' התינח אי מוקמת לה בישראל מערה לתוך כלי שיש בו יי"נ מצינא לאוקומה כגון דקא מקטף קטופי ומש"ה קילוח שיצא לחוץ אסור ודגוא דמנא שרי אלא אי מוקמית לה בגוי המערה וחשבת לאותו העירוי ניסוך א"כ כל מה שבכלי אסור מפני שניסך ממנו ואהדר כח גוי מדרבנן הוא כו' פי'

עיקר הניסוך שישכשך ידו בתוך הכלי אבל כשמערה ממנו אין זה אלא כחו. ולא מיתסר אלא מדרבנן הילכך דבראי גזרו ביה רבנן אבל דגוואי אי לא איחבר ע"י ניצוק לא גזרו בי' רבנן עיין במהדור' תליתאה:

שאני התם דכולי' אגישתא ובת גישתא גריר פי' ולא דמי לנצוק שהוא תלוי על ידי אדם המערה ואין הקילוח בא מאליו ודמי לגישתא ובת גישתא ברזא דחביתא שכיון שנפתח הברזא הקילוח בא מאליו. ולישנא קמא דר"פ דאמר בפירקין דלעיל דבהדי ברזא אסור ואידך שרי לית לי' נצוק חיבור ולית לי' סברא דרבא אפי' דאמר בתר גישתא ובת גישתא גריר ואע"פ שהשטה הזאת מוכחת דס"ל לרבא דנצוק לא הוי חיבור לא דחינן למימרא דרב הונא ודרב חסדא בהכי דלא שמעי' לי' בפירוש דס"ל הכי אלא רבותא קאמר דלא צריכנא לאידחוקי להני אלא אפי' למ"ד ניצוק אינו חיבור הכא מוד' דאסו' משום דגרי' אגישת' ובת גישת':

דף עג.

פיסקא יין נסך אסור ואוסר בכל שהו כו' לא דנפל חמרא דהתירא למיא דאיסורא פי' המורה וכגון דנפל כולי' כחדא דלא איפשר למיא דאיסורא לבטולי' ואינו נ"ל דאע"ג דנפל פורתא פורתא מכי נתרבה חמרא דהתירא עד דלא יהבי בי' מיא טעמא שרי דלא אמרי' ראשון ראשון בטל אלא להקל ולבטל את האיסור אבל להחמיר לבטל את ההיתר לא. אלא כיון דלית ביה באיסורא בנ"ט שרי. עיין בקונטרס תשובותי בתשובה ז':

דף עג:

אלא הכא ברואין קמיפלגי חזקי' לית ליה רואין ור' יוחנן אית לי' רואין נ"ל דהלכה כר' יוחנן משום דרבא דהוא בתרא קאי כוותי' דהכי אמרי' בפ' גיד הנשה רבא אמר הוי מין במינו ודבר אחר וכל מין במינו ודבר אחר סלק את מינו כמי שאינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו:

פיסקא זה הכלל מין במינו כל שהו כו'. פי' דוקא ביי"נ משום חומרא דע"ז מארי' הכי דמין במינו במשהו אבל בשאר איסורין לא וסתמא כרבנן דפליגי על ר' יהודא בפ' כיסוי הדם דאמר אין דם מבטל דם רב ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסורין שבתור' במינן במשהו שלא במינן בנ"ט אמר ר' חננאל זצוק"ל ואע"ג דרב ושמואל לגבי ר' יוחנן הילכתא כר' יוחנן הכא קי"ל כרב ושמואל וכך אמר גם רבינו יצחק מפאס זצוק"ל איכא מרבוותא מאן דפסק הילכתא כר' יוחנן וריש לקיש דקי"ל דכל רב ור' יוחנן ושמואל ור' יוחנן

הלכה כר' יוחנן. ואיכא מ"ד אע"ג דכל רב ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן הכא קי"ל כרב ושמואל ומסתברא כוותי' דפלוגתא דאביי ורבא בחמירא דחוטי וחמירי דשערי כרב ושמואל שייכא אבל המורה אמר לעיל בהאי פירקא גבי עכברא דנפל בשיכרא דפסק תלמודא והלכתא אידי ואידי בשתין ה"ג וכן כל איסורין וכן הלכה רווחת בישראל כל איסורין שבתורה בששים חוץ מחמץ בפסח במינו דמוקמי' לי' בפסחים במשהו וטבל וי"נ במינו דמוקמי' להו לקמן במשהו ואינו נ"ל זה הפסק דהא אביי ורבא דבתראי כינהו ס" כרב ושמואל וגם בפסחים בפ' כל שעה פסיק רבא הילכתא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו אלמא כרב ושמואל ס"ל בכל איסורין שבתורה וגם המורה אמר שם שמעי' מינה דפסק רבא הילכתא דכל איסורין שבתורה במינן במשהו דלא שאני לן בין חמץ לשאר איסורין אלא בהא מילתא דגזר שלא במינו אטו במינו וש"מ חלב שנפל בקדרה אסור במשהו וכן הלכה דקי"ל כל איסורין שבתורה בס' שלא במינן הוא וקשיא דידי' אדידיה וזה הוא עיקר מה שפסק בפסחים ומה שאמר דחלב שנפל בקדרה אסור במשהו דאלמא חלב בבשר מין במינו חשוב אינו נראה לי דהא בפ' גיד הנשה אמרי' בתרבא דנפל בדיקולא דבישרא דמשערי' לי' בששים והכי סבר התם רב אשי ומר בר רב אשי דאלמא מין בשאינו מינו חשיב דאי מין במינו חשוב ואפ"ה משערי' לי' בששים א"כ אתו כר' יוחנן וריש לקיש וקשיא הילכתא אהילכתא דהא הני הוו בתראי טפי מרבא א"ו מין בשאינו מינו חשוב ואע"ג דלגבי שמנונית דגיד הנשה אמר רבא התם דחשיב מין במינו דוקא בשמנונית דגיד הנשה אמרי' הכי משום דבשר גמור הוא. וישרלא קדושים נהגו בו איסור אבל לעולם חלב בבשר מין בשאינו מינו ומשערי' לי' בששים ובשאלתות דרב אחאי בפרשת צו את אהרן מצאתי שפוסק ההלכה כרבא דאמר בחולין אמור רבנן בששים כגון מין במינו דליכ' למיקם אטעמא וכר' יוחנן דאמר כל איסורין שבתורה בין במינן בין שלא במינן בנ"ט חוץ מטבל ויין נסך ואינו נראה לי דאי הכי ס"ל לרבא א"כ קשיא דידי' אדידיד' אלא ודאי אמור קאמר ולי' לא ס"ל ובפ' כל הבשר כתב המורה בהלכות טיפת חלב דהלכה כרב ושמואל דכל איסורין שבתורה במינן במשהו כדס"ל לאביי דתבראי נינהו גבי חלב לגוי חמרא כו' והתם כתב נמי המורה דחלב שנתבשל עם הבשר דלא הוי מין במינו אלא מין בשאינו [מינו] וצריך בנ"ט עיין בקונטרסי בשלהי ע"ז במהדורא בתרא שכתבתי משם רבינו יעקב זצוק"ל דאביי ורבא כר' יוחנן ור"ל סביר' להו:

דף עד.

פיסקא אלו. אסורין ואוסרין בכל שהו יין נסך פי' המורה חבית אחת באלף חביות וזה שפירש כן נ"ל משום דאמרי' בגמ' דהאי תנא אית ליה תרתי דבר שנמנין ואיסורי הנאה מש"ה פי' חבית של יי"נ דנמכרת במנין ואינו נ"ל דהא רישא דתנן יי"נ אסור ואסור בכל שהו בע"כ יין ביין הוא ולא חבית בחביות מדתני יין במים ומים ביין בנ"ט מכלל דרישא יין ביין ממש מיירי ולא חביות בחביות וכן תנן נמי לקמן יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה ש"מ דאפילו יין ביין אוסר בכל שהוא ואע"ג דאינו דבר שבמנין ואי קשיא הא אמרי' בגמרא דהאי תנא בעי תרתי תשובה נ"ל דוקא בשאר כל האיסורין אבל ביין נסך לא משום חומרא דע"ז והילכך אע"ג דלא הוי דבר שבמנין לא בטיל האי תנא תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה כו' נ"ל דמאי דתנן בפ' גיד הנשה גיד הנשה שנתערב בין הגידים בזמן שמכירו בנ"ט ואם אינו מכירו כולם אסורים והכי תנן נמי גבי חתיכ' של נבלה ומוקי טעמא בגמרא התם דגיד וחתיכה חשיבי ולא בטלי האי תנא פליג אמתני' דקסבר כל דבר שבמנין אפילו אם אינו אסורי הנאה לא בטלוכן נמי מאי דתנן בפ"ג דערכ' האורג מלא הסיט מלמ' הבכו' בבגד ידלק הבגד משערי הנזיר ומפטר חמור בשק ידלק השק האי תנא נמי פליג אמתני' וקסבר דכל איסורי הנאה אפי' אם אינו דבר שבמנין לא בטל וכן נמי מאי דתנן בתמורה כל האיסורין ע"ג המזבח אוסרין בכל שהו הרובע והנרבע המוקצה והנעבד האתנן והמחיר והכלאים טרפה ויוצא דופן האי תנא פליג אמתני' קסבר אע"ג דאין איסורי הנאה כיון דהן בעלי חיים וחשיבי כדאמרי' בפ' כל הזבחים שנתערבו לא בטלי פירש המורה תרתי אית לי' דבר שבמנין ואיסורי הנאה דאיכא תרתי לחשיבותא דחשיב איסור דידהו הוא דלא בטיל אבל פרוסת חמץ בפסח הואיל ואין דרכו למנות בטל ומשליך אחד מהן לנהר והשאר נותן לכלבו וחתיכת נבלה אע"ג דדבר שבמנין הוא כיון דלאו איסורי הנאה הוא בטל' ברובא ושדי חדא לכלבי' ואינך שרי באכילה ואינו נ"ל מה שאמרו לגבי חמץ והשאר נותן לכלבו אלא אפילו באכילה שרי דכיון דבטל ברוב מה לי איסור הנאה מה לי איסור אכילה כי היכי דבטל איסור הנאה דידי' ואיסור אכילה דנבלה הה"נ בטל איסור אכילה דידי' גם אינו נ"ל מה שאמר משליך אחד מהם לנהר או לכלבו אלא כיון דבטל ברוב הכל מותר דתנן בפר' ב' דערלה התרומה ותרומת מעשר של דמאי החל והביכורים עולים באחד ומאה ומצטרפין זע"ז וצריך להרים הערלה וכלאי הכרם עולים באחד ומאתים ומצטרפן זע"ז וא"צ להרים ומקשה בירושלמי על התרומה דתנן צריך להרים והלא ערלה וכלאי הכרם איסורן חמיר ושנינו שא"צ להרימן אלא בטלין ופריק מש"ה צריך להרים משום גזל השבט פי' משום

גזל הכהנים. שהתרומה צריך לתתה לכהנים אבל ערלה וכלאי הכרם דאין שם גזל בטל האיסור וא"צ להרים אלמא כל האיסורים שבתורה בטלים וא"צ להרים חוץ מתרומה מפני גזל הכהנים:

פיסקא יין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר ימכור כולו לגוי חוץ מדמי יי"נ שבו פי' לא דמיא הך פלוגתא לפלוגתא דר"א ורבנן דאיפלגי בפ' כל הצלמים דר"א אמר יוליך הנאה לים המלח וחכ"א אין פדיון לע"ז דהתם הוי שרי ר"א להוליך דמי הנאה לים המלח ובתר דפדה להנאת ע"ז מותרות כל החביו' למוכרן ואע"ג דמוכר חבית של יי"נ ומקבל דמי' ונמצא נהנה מע"ז מותר משום דכבר פדאו ופקע לי' לאיסורא אבל אם לא פדה ע"ז יש לומר דאסר ר"א למכור כל החביות לגוי חוץ מדמי חבית יי"נ כיון דלא פדה חבית יי"נ בכל חדא וחדא איכא לספוקי דילמא הדא הוא דיי"נ ואע"ג דמתנה בהדיה חוץ מדמי יי"נ לא מיפקע איסורי' בהכי ואין זה דרך פדיון ודוקא דרך פדיון שרי ר"א אבל זה שאינו דרך פדיון כרבנן דפליגי עלי' דר"ש ס"ל י"ל דבדרך פדיון שרי ר"א כ"ש למכור כולו לגוי חוץ מדמי יי"נ שבו שאינו נהנה מיי"נ כלל וכלל ורבן שמעון נמי דשרי למכור כולו לגוי י"ל דוקא בכי האי גוונא שרי דלא מיתהני מיי"נ כלל. אבל ע"י פדיון לא דאין פדיון לע"ז ובתר הכי כי שקיל דמי אותו חבית נמצא דדמי יי"נ קא שקיל וי"ל דשרי כה"ג בלא פדיון וכ"ש ע"י פדיון ומש"ה קבעי הלכה כר"א או כר' שמעון משום דלא שייכא פלוגתייהו להדדי כלל וכי עביד לה פדיון שרי לזבונינהו כולהו ולמישקל דמי כולם דהלכה כר"א ואי לא עביד לה פדיון מוכרין כולן לגוי חוץ מדמי יי"נ כר"ש:

אמר רב נחמן הלכה למעשה יי"נ יין ביין אסור חביות בחביו' מותר נ"ל דאפילו ע"י פדיון נמי אסור דהא בפ' כל הצלמים דאיפסו' הלכה כר"א אמרינן אמר רב אדא בר אהבה ל"ש אלא פת אבל חבית לא ורב חסדא אמר אפילו חבית ודוקא חבית התיר רב חסדא אבל יין ביין לא גרסי' בפ' כל הזבחים שנתערבו אמר ר"נ אמר רבה בר אבהו אמר רב טבעת ע"ז שנתערבו במאה טבעות ונפלה אחת מהן לים הגדול הותרו כולן אמר ר"ל חבית של תרומה שנתערבה בק' חביות ונפלה אחת מהן לים הגדול הותרו כולן דאמרי' הך דנפל איסורא נפל: